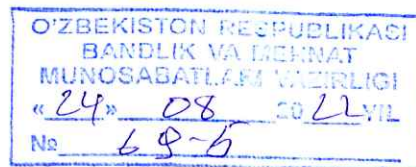

**“Худудий электр тармоқлари” акциядорлик жамияти
билан Ўзбекистон энергетика, нефт-газ ва геология
ходимлари касаба уюшмаси Республика кенгаши**

ТАРМОҚ (ТАРИФ) КЕЛИШУВИ

(2022-2024 йиллар учун)

Тошкент - 2022

МУНДАРИЖА

I.	<i>Бўлим. Умумий қоидалар</i>	-	3
II.	<i>Бўлим. Тарафларнинг мажбуриятлари</i>	-	3
2.1.	<i>Жамият мажбуриятлари:</i>	-	3
2.1.1.	<i>Ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти</i>	-	3
2.1.2.	<i>Меҳнат шартномаси ва бандликни таъминлаш</i>	-	4
2.1.3.	<i>Иш вақти ва дам олиш вақти</i>	-	7
2.1.4.	<i>Меҳнатга ҳақ тўлаш</i>	-	13
2.1.5.	<i>Меҳнатни муҳофаза қилиш</i>	-	18
2.1.6.	<i>Ижтимоий имтиёзлар ва кафолатлар</i>	-	23
2.1.7.	<i>Меҳнат низоларини хал этиш</i>		27
2.1.8.	<i>Ижтимоий шериклик. Касаба уюшмаси фаолиятининг кафолатларига риоя этилиши</i>	-	27
2.2.	<i>Касаба уюшмаси Республика кенгашининг мажбуриятлари</i>	-	30
III.	<i>Бўлим. Тарафларнинг биргаликдаги мажбуриятлари</i>	-	32
IV.	<i>Бўлим. Ёшлар учун қўшимча имтиёзлар ва кафолатлар</i>	-	34
V.	<i>Бўлим. Аёллар меҳнатини тартибга солиш. Аёллар ва оилавий вазифаларни бажариш билан машғул шахсларга бериладиган қўшимча имтиёз ва кафолатлар</i>	-	36
VI.	<i>Бўлим. Маданий-маърифий, жисмоний тарбия, соғломлаштириш ва спорт ишлари</i>	-	38
VII.	<i>Бўлим. Мулкни хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш соҳасида</i>	-	40
VIII.	<i>Бўлим. Келишувнинг бажарилишини таъминlash қилиш ва назорат қилиш тартиби</i>	-	41

**“Худудий электр тармоқлари” Акциядорлик жамияти билан
Ўзбекистон энергетика, нефт-газ ва геология ходимлари касаба уюшмаси
Республика кенгаши ўртасида 2022-2024 йиллар учун**

ТАРМОҚ (ТАРИФ) КЕЛИШУВИ

I. Бўлим. Умумий қоидалар

1.1. Мазкур келишув “Худудий электр тармоқлари” Акциядорлик жамияти бошқаруви (келгусида – “Худудий электр тармоқлари” АЖ деб юритилувчи) билан Ўзбекистон энергетика, нефт-газ ва геология ходимлари касаба уюшмаси Республика Кенгаши (келгусида – «касаба уюшма Республика Кенгаши» деб юритилувчи) ўртасида жамият олдида турган вазифаларни ҳал қилишда ижтимоий шерикчилик тамойили остида конструктив ҳамкорликни таъминлаш ва бозор муносабатлари шароитида тармоқ меҳнаткашларини ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш мақсадида тузилган.

1.2. Мазкур келишув меҳнат ва ишлаб чиқариш муносабатларини, меҳнатни муҳофаза қилиш масалаларини тартибга солувчи ҳамда ходимларни ижтимоий кафолатлар билан таъминловчи тармоқ миқёсидаги меъёрий ҳужжатдир.

1.3. Мазкур келишув асосида мулкчилик шаклидан қатъий назар “Худудий электр тармоқлари” АЖ тизимидаги барча корхона ва ташкилотларда, акциядорлик жамияти девонида иш берувчи билан касаба уюшма органи ўртасида жамоа шартномалари тузилади.

Корхона ва ташкилотлар ўз ички имкониятларидан, ишлаб-чиқариш ва хўжалик фаолиятлари натижаларидан келиб чиққан ҳолда мазкур келишувга киритилган у ёки бу кўрсаткичларни камайтирмаган ҳолда жамоа шартномаларига қўшимча тарзда кафолат ва имтиёзлар киритиш ҳуқуқига эга.

II. Бўлим. Тарафларнинг мажбуриятлари

2.1. “Худудий электр тармоқлари” АЖ қуйидаги мажбуриятларни ўз зиммасига олади:

2.1.1. Ишлаб чиқариш - хўжалик фаолияти.

2.1.1.1. Истиқболли (прогноз) кўрсаткичларни ҳисобга олган ҳолда маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш ва барқарорлаштириш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва тармоқни ривожлантириш стратегиясини шакллантирилади.

2.1.1.2. Асосий кўрсаткичлар бўйича йиллик ишлаб чиқариш вазибаларининг бажарилишини таъминланади. (молиявий имкониятларни инобатга олган ҳолда).

2.1.1.3. “Ҳудудий электр тармоқлари” АЖ таркибига кирувчи корхона ва ташкилотларда ижтимоий тўловлар ва имтиёзлар учун сарфланадиган харажатларни аниқлаш бўйича касаба уюшма ташкилотлари сайланма органларининг фикрини инобатга олган ҳолда назорат-режа кўрсаткичларнинг шакллантирилишини таъминланади.

2.1.1.4. “Янги Ўзбекистонни 2022-2026 йилларда ривожлантириш стратегияси”га мувофиқ ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш, маҳсулот таннархини пасайтириш ҳамда акциядорлик жамияти шаънига путур етказиш қалтисликларини олдини олиш бўйича чора-тадбирлар амалга оширилишига ҳар томонлама кўмаклашиш мажбуриятини олган ҳолда тарафлар қуйидаги мақсадларга йўналтирилган тадбирларни амалга оширади:

- тежамкорликнинг қатъий режимини жорий қилиш, ишлаб-чиқариш харажатлари ва маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархини камайтириш, шу жумладан, технологик жараёнларни такомиллаштириш, ишлаб чиқаришда электроэнергия ва материаллар сарфлари ҳамда бошқа харажатларни камайтириш ҳисобига;

- тежамкорликнинг қатъий режимини жорий қилиш, ишлаб-чиқариш харажатлари ва маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархини камайтириш, шу жумладан, технологик жараёнларни такомиллаштириш, ишлаб чиқаришда электроэнергия ва материаллар сарфлари ва бошқа харажатларни камайтириш ҳисобига;

- техник, технологик ва ишлаб чиқариш интизомига қатъий риоя қилилишини таъминлаш.

2.1.2. Меҳнат шартномаси ва бандликни таъминлаш.

2.1.2.1. Тузилган меҳнат шартномаларига асосан касблари ва малакаларига мувофиқ ходимларнинг бандлиги таъминланади.

Ходим ва Иш берувчи ўртасидаги меҳнат муносабатлари меҳнат тўғрисидаги қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатларига биноан ёзма равишда тузилган меҳнат шартномаси билан тартибга солинади. Ишга қабул қилинган шахслар билан **касаба уюшма кўмитасида** таништирув суҳбати ўтказилади.

2.1.2.2. Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилилишини фақатгина касаба уюшма кўмитасининг олдиндан ёзма розилиги олинган ҳолда амалга оширилади (Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексига назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно).

Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишга розилик сўраб киритилган тақдимнома касаба уюшмаси кўмитасида “Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Ижроия кўмитасининг 19.03.2021 йилдаги 2-37“с”-сон Қарори билан тасдиқланган “Касаба уюшмаси

19.03.2021 йилдаги 2-37“с”-сон Қарори билан тасдиқланган “Қасаба уюшмаси органларида меҳнат шартномасини иш берувчининг тапшаббусига кўра бекор қилиш тўғрисидаги тақдимномасини кўриб чиқиш Тартиби” асосида кўриб чиқилади.

(Қуйидаги ҳолларда меҳнат шартномасини бекор қилинишида қасаба уюшма кўмитасининг розилиги талаб қилинмайди:

- корхонани тугатилиши муносабати билан;
- корхона раҳбари билан тузилган меҳнат шартномасини Меҳнат кодексини 100-моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган асослардан бирига кўра бекор қилишда;
- мулк эгасининг алмашиши сабабли корхона раҳбари, унинг ўринбосарлари, бош бухгалтер билан, корхонада бош бухгалтер лавозими бўлмаган тақдирда эса бош бухгалтер вазифасини амалга оширувчи ходим билан меҳнат шартномасини бекор қилишда).

2.1.2.3. Иш берувчи ходимларни оммавий равишда ишдан озод этиш эҳтимоли тўғрисида камида икки ой олдин тегишли қасаба уюшмаси органи ахборот тақдим этиш, ишдан озод этиш оқибатларини енгиллаштиришга қаратилган маслаҳатли ишларни амалга ошириш мажбуриятларини ўз зиммасига олади.

Иш берувчи, шунингдек камида икки ой олдин ҳар бир ходимнинг касби, мутахассислиги, малакаси ва меҳнат ҳақи миқдорини кўрсатган ҳолда, ишдан озод қилиш тўғрисидаги маълумотларни маҳаллий меҳнат органига маълум қилиш мажбуриятини ўз зиммасига олади.

Корхона ходимларининг рўйхатдаги сонидан камида 10 фоизининг бир вақтнинг ўзида ишдан озод этилиши ходимларнинг оммавий равишда ишдан озод этилиши деб ҳисобланади.

2.1.2.4. Технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқариши ва оптимизациялаш муносабати билан меҳнат шартномаси бекор қилинганда:

- ишда қолдириш учун имтиёзли ҳуқуқ малакаси ва меҳнат унумдорлиги юқорироқ бўлган ходимларга берилади. Малакаси ва меҳнат унумдорлиги бир хил бўлган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг (келгусида Меҳнат кодекси) 103-моддаси талабларига мувофиқ ишда қолиш афзалликларига эга бўлган ходимлар тоифаларини аниқлаш;

- ишлаб чиқариш зарурияти ва аҳамиятини инобатга олган ҳолда вақтинча ва ўриндошлик лавозимида ишлаётганлар сонини чеклаш;

- штатлар қисқартирилганда Меҳнат кодексининг 103-моддасида кўзда тутилган ходимлар тоифаларидан ташқари пенсия ёшига тўлишига 2 йил қолган ходимларга ҳам ишда қолишда афзаллик бериш;

- ишдан бўшатилаётган ходим корхонасига ёки ташкилотига зарур бўлган ихтисослик бўйича меҳнат муносабатларини давом эттириш хоҳишини

билдирса, унинг қайта ўқитилишини ташкил қилиш ва ўқиш даврида унга ўртача иш ҳақи тўлаш;

- штатлар қисқартирилиши муносабати билан ишдан бўшатишган тегишли малакага эга бўлган ходимларга корхонада очиладиган вакант лавозимларни эгаллаш бўйича имтиёзли ҳуқуқ берилади.

2.1.2.5. Таркибий бўлинмалар, бўлимлар ва бошқаларни тугатиш ёки таркибий жиҳатдан қайта ўзгартириш масалалари тўғрисида қасаба уюшма қўмиталарини билан камида 2 ой олдин маслаҳат қилинади.

2.1.2.6. Ходимнинг ташаббуси билан уни вақтинча бошқа ишга ўтказиш Меҳнат Кодексининг 94-моддаси талабларига риоя қилинган ҳолда жамоа шартномалари орқали белгиланган тартибда амалга оширилиши таъминланади.

2.1.2.7. Ишлаб чиқариш зарурияти ёки бекор туриб қолиш муносабати билан ходимни унинг розилигисиз вақтинча бошқа ишга ўтказиш ва бунда унинг меҳнатига ҳақ тўлаш Меҳнат Кодексининг 95-модда талабларига риоя қилинган ҳолда жамоа шартномалари орқали белгиланган тартибда амалга оширилиши таъминланади.

Ишлаб чиқариш зарурияти ёки бекор туриб қолиниши муносабати билан иш берувчининг ташаббуси билан ходим (ўзининг розилигисиз) вақтинча бошқа ишга ўтказилиши мумкин. Ишлаб чиқариш зарурияти деб ҳисобланувчи ҳолатлар жамоа шартномаларида белгилаб қўйилади.

Ишлаб чиқариш, ташкилий техник тусдаги ёки бошқа объектив сабабларга кўра ходим иш билан таъминланмаган ҳолатлар бекор туриб қолиш деб ҳисобланади.

Вақтинча бошқа ишга ўтказишлар муддати ишлаб чиқариш заруриятини келтириб чиқарган омиларни бартараф этиш вақти билан, бекор туриб қолишларда эса – бекор туриб қолинишнинг бутун даври билан белгиланади. Барча ҳолларда иш берувчининг ташаббуси билан ходимни вақтинча бошқа ишга ўтказиш муддатининг чегараси йил давомида **60 кундан** ошмаслиги керак.

2.1.2.8. Ходимларни дам олиш ва байрам кунларида ишга жалб қилиш Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 130-132 моддалари талабларига риоя қилинган ҳолда жамоа шартномалари орқали белгиланган тартибда амалга оширилиши таъминланади.

2.1.2.9. Худудий бандлик дастурига киритилган корхоналарда ижтимоий ҳимояга муҳтож шахсларни иш жойи билан таъминлаш учун маҳаллий ҳокимиятлар белгиланган квоталарга амал қилинган ҳолда қўшимча иш ўринлари яратилишини таъминланади.

2.1.2.10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 5 январдаги Фармониغا ПФ-3706 мувофиқ касаначилик меҳнати жорий қилинган корхоналарда касаначиларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари

ва меҳнат кафолатларини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 11 январдаги 4-сонли қарори билан тасдиқланган “Касаначилик меҳнати тўғрисидаги Низом”га мувофиқ жамоа шартномалари орқали таъминланади.

2.1.2.11. Иш берувчи ходимларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакаларини ошириш бўйича йиллик сарф-харажатларни молиялаштириш маблағларини тасдиқлайди.

2.1.2.12. Яширин ишсизлик ҳолатларида (ходимнинг айбисиз бўш туриб қолишлар, қисқартирилган иш режими ва ҳ. к) корхоналар ходимлари учун мазкур келишувда кўзда тутилган ҳуқуқ, имтиёз ва кафолатларни сақланади.

2.1.2.13. Малака ошириш бўйича тармоққа қарашли барча таълим муассасаларида «Халқаро ва миллий меҳнат стандартлари» мавзусида машғулотлар ўтказилишини йўлга қўйилади.

2.1.2.14. Юридик шахсларни тугатилиши ва қайта ташкил этилиши натижасида бўшатиб олинган ходимларнинг қонуний ҳуқуқларига риоя этиш, уларни қайта ўқитиш, малакасини ошириш ва ишга жойлаштиришга кўмаклашилади.

2.1.2.15. Олий, ўрта махсус таълим муассасалари битирувчилари, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари сафидан муддатли харбий хизматдан қайтган шахслар ва ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли қатламларининг бошқа тоифаларни хар томонлама ишга жойлаштиришга кўмаклашилади.

2.1.2.16. Энергетика касби бўйича мутахассислар тайёрлашни, касб – ҳунар коллежлари битирувчиларини мутахассислиги бўйича ишга жойлаштирилишини таъминланади, ёш мутахассисларни ўз иш ўринларида қўнимлилиги учун иш берувчилар масъулияти оширилади.

2.1.2.17. Корхонада 55 ёшдаги меҳнат фаолиятини давом эттириш истагидаги аёлларни ПҚ-4235 (07.03.2019й.) га мувофиқ “аёлларнинг пенсия ёшига тўлганлиги ёки қонун ҳужжатларига мувофиқ ёшга доир давлат пенсиясини олиш ҳуқуқи вужудга келганлиги сабабли улар билан тузилган номуайян муддатли меҳнат шартномасини 60 ёшга тўлгунга қадар ёки муддатли меҳнат шартномасини муддати тугагунга қадар иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилиш тақиқланади.

2.1.2.18. “Карантин даврида коронавирус инфекцияси билан зарарланиб карантинга жойлаштирилган 14 ёшга тўлмаган боланинг ота-онаси (унинг ўрнини босувчи шахслар, васийлар, ҳомийлар) бўлган ходимлар билан меҳнат шартномаларини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиш тақиқланади”. (ПФ-5969 19.03.2020й).

2.1.2.19. Жамоа шартномаларида ёш мутахассислар малакасини ошириш ва/шогирд-кадрлар тайёрлаш масалалари бўйича юқори малака ва тажрибага

эга бўлган нафақадаги мутахассислар ўрнатилган тартибда жалб этилиши кўзда тутилиши мумкин.

2.1.3. Иш вақти ва дам олиш вақти

2.1.3.1. Бир ҳафталик иш вақтининг нормал муддати 40 соатдан ортиқ бўлмаслиги керак. Сменада (навбатда) туриб ишлайдиган ходимларнинг иш вақти, иш вақтини жамлаб ҳисоблаш амалга оширилган ҳолда смена графигига мувофиқ аниқланади ва ҳисобга олинадиган даврдаги иш вақтининг муддати иш соатларининг нормал миқдоридан ошиб кетмаслиги керак.

2.1.3.2. Қуйидагилар учун қисқартирилган (бир ҳафтада 36 соатдан ошмайдиган) иш вақти белгиланади:

- 18 ёшга тўлмаган ходимлар учун;
- I ва II гуруҳ ногиронларига;
- ноқулай меҳнат шароитларида ишлаётган ходимлар учун;
- уч ёшгача фарзанди бўлган аёллар учун.

Ҳар бир корхонадаги меҳнат шароитлари ноқулай бўлган ишлар рўйхати ва улардаги иш вақтининг аниқ муддати Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари Вазирлиги ҳамда Соғлиқни сақлаш Вазирлиги томонидан тасдиқланган меҳнат шароитларини баҳолаш услубиятига асосланган ҳамда амалдаги қонуний ва меъёрий ҳужжатлар талаблари инобатга олинган ҳолда тегишли жамоа шартномалари орқали белгиланади (МК 116, 117 моддалари).

2.1.3.3. Ходимни унинг розилиги билангина ишдан ташқари вақтларда ишга жалб қилинади. Бунда иш сменаси 12 соатдан иборат бўлган ишчиларни, оғир ва зарарли меҳнат шароитларида ишлаётган ходимларни, ҳомиладор аёлларни ва 18 ёшга тўлмаган шахсларни ишдан ташқари вақтда ишга жалб қилиш тақиқланади (МК 124 моддаси).

2.1.3.4. Иш вақтидан ташқари ишнинг муддати ҳар бир ходим учун сурункасига икки кун давомида тўрт соатдан (меҳнат шароити оғир ва зарарли ишларда - бир кунда икки соатдан) ва йилига 120 (бир юз йигирма) соатдан ортиқ бўлмаслигини таъминланади.

2.1.3.5. Иш вақти жамлаб ҳисобга олинадиган иш режимида банд бўлган ходимларга меҳнатга ҳақ тўлашнинг вақтбай шакли бўйича ҳар ойда тўланадиган иш ҳақи миқдори, ҳисобга олинадиган давр яқунлари бўйича кейинчалик тўғриланиш шарти билан, тенглаштирилиши кафолатланади. Бунда ҳисобга олинадиган давр мобайнида иш соатларининг норматив миқдоридан ортиқ ишланган вақт учун ходимнинг хоҳишига кўра унга иш вақтидан ташқари вақтда бажарилган ишлар учун тўланадиган миқдорларда ҳақ тўланади ёки дам олиш куни берилади.

2.1.3.6. Ходим билан иш берувчи келишувига биноан ишга қабул қилиш чоғида ҳам, кейинчалик ҳам тўлиқсиз иш куни ёки тўлиқсиз иш ҳафтаси белгилаб қўйилиши мумкин.

Иш берувчи меҳнат Кодексда (229-модда), шунингдек меҳнат тўғрисидаги қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатларда назарда тутилган ҳолларда ходимнинг илтимосига кўра тўлиқсиз иш вақтини белгилаб қўйиши шарт.

Тўлиқсиз иш вақти шарти билан ишлаш ходимнинг йиллик асосий меҳнат таътилининг муддатини, меҳнат стажини ҳисоблашни ҳамда бошқа меҳнат ҳуқуқларини бирон бир тарзда чеклашга асос бўлмайди ва ишланган вақтга ёки ишлаб чиқарилган маҳсулотга мутаносиб равишда ҳақ тўланади.

Хомиладор аёлнинг, ўн тўрт ёшга тўлмаган фарзанди (16 ёшга - тўлмаган ногирон фарзанди) бор аёлнинг шу жумладан ҳомийлигида шундай фарзанди бор аёлнинг ёки оиланинг бетоб аъзосини парвариш қилиш билан банд бўлган ходимнинг илтимосига кўра тўлиқсиз иш ҳафтаси белгиланади. Қисқартирилган иш кунининг давомийлиги тарафларнинг келишувига кўра вазиятдан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

2.1.3.7. Тезкор хизмат ходимларига сменани қабул қилиб олиш учун иш вақти бошланишидан олдин 20 дақиқалик ҳақ тўланадиган вақт белгиланади.

2.1.3.8. Саноат-ишлаб чиқариш ходимлари учун асосий 15 иш куни ва тармоқ хусусиятини инобатга олган ҳолда кўшимча 6 иш куни - жаъми 21 иш кунидан иборат, ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлмаган соҳа ходимлари учун 15 иш кунидан иборат (тармоқ тиббиёт ходимларидан ташқари), кўриқлаш хизмати оддий ходимлари (харбийлаштирилган қоровуллик) учун 21 календар куни ва раҳбар ходимлари учун 30 календар кундан иборат асосий таътиллار белгиланади.

2.1.3.9. Меҳнат жараёнида соғлиғига физикавий, кимёвий, биологик ва ишлаб чиқаришнинг бошқа зарарли омиллари таъсир этадиган ходимларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 15 сентябрдаги “Ходимлар меҳнатини муҳофаза қилиш чора-тадбирларини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 263-сонли қарорига мувофиқ иш жойларини аттестациядан ўтказиш натижаларига кўра қуйидагича кўшимча таътиллار берилади:

- 3-класс I-даражали зарарли меҳнат шароитларида
ишловчилар учун -3 кун;
- 3-класс II-даражали зарарли меҳнат шароитларида
ишловчилар учун 4 – 6 кун
- 3-класс III-даражали зарарли меҳнат шароитларида
ишловчилар учун 7– 12 кун;
- 3-класс IV-даражали зарарли меҳнат шароитларида
ишловчилар учун 13– 18 кун;
- 4-класс ҳавфли (экстремал) меҳнат шароитларида

ишловчилар учун

19 – 24 кун.

2.1.3.10. Қўйидаги ҳолларда ходимларга ҳақ тўланадиган қўшимча ишланмайдиган кун берилади:

- ходимнинг биринчи никоҳ тўйларида - 3 кун
- фарзанд туғилганда (отасига) - 2 кун
- фарзандларининг никоҳ тўйларида - 2 кун
- яқин қариндошларининг (ота-онаси, турмуш ўртоғи, фарзандлари, туғишган ака-ука ва опа- сингиллари) дафн маросимларида - 3 кун

2.1.3.11. Қўйидагиларга ўттиз календар кундан иборат бўлган йиллик узайтирилган асосий таътил берилади:

- ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларга;
- ишлаётган I ва II гуруҳ ногиронларига.

2.1.3.12. Икки ва ундан ортиқ 12 ёшгача фарзанди бўлган ёки 16 ёшгача ногирон фарзанди бўлган аёлларга 3 иш кунидан иборат бўлган ҳақ тўланувчи қўшимча ишланмайдиган кун берилади.

2.1.3.13. Кўп сменали иш режими учун 4 иш кунигача ҳақ тўланадиган қўшимча таътил белгиланади (бунда 2 сменада ишловчиларга ишлаган ҳар 2 йили учун бир кундан, лекин 2 кундан ортиқ бўлмаган, 3 сменада ишловчиларга ишлаган ҳар бир йили учун бир кундан, лекин 4 кундан ортиқ бўлмаган қўшимча таътил берилади).

2.1.3.14. Биринчи раҳбарларга ҳақ тўланадиган 3 кун қўшимча таътил берилади.

2.1.3.15. Умумий иш стажига қараб, ҳақ тўланадиган ва жамоа шартномалари орқали аниқланадиган миқдорларда қўйидагича қўшимча таътиллари берилади (иш кунлари ҳисобида):

1 йилдан	3 йилгача	- 1 кун
3 йилдан	5 йилгача	- 2 кун
5 йилдан	10 йилгача	- 3 кун
10 йилдан	15 йилгача	- 4 кун
15 йилдан	20 йилгача	- 5 кун
20 йилдан ортиқ		- 6 кун

2.1.3.16. Меҳнат шартномаси бекор қилинганда (шу жумладан, унинг муддати тугаши муносабати билан) ходимнинг хоҳишига кўра, йиллик асосий ва қўшимча таътиллари бериб, ундан кейин меҳнат муносабатларини бекор қилиш мумкин. Бу ҳолда таътил тугаган кун меҳнат шартномаси бекор қилинган кун деб ҳисобланади. (МК 152 моддаси).

2.1.3.17. Қонун ҳужжатлари билан ўрнатилган йиллик меҳнат таътилларининг умумий давомийлиги (қўшимча таътиллар билан биргаликда) 48 иш кунидан ошиб кетиши мумкин эмас.

2.1.3.18. Йиллик таътилларни бериш навбати ва тартибини календар йил бошлангунга қадар иш берувчи томонидан қасаба уюшма қўмитаси билан келишилган ҳолда тасдиқланадиган жадвалга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 143 ва 144 моддалари талабларига риоя қилинган ҳолда аниқлаш.

2.1.3.19. Ходимнинг аризасига кўра унга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил берилиши мумкин, унинг давомийлиги ходим ва иш берувчи ўртасидаги келишувга кўра белгиланади, лекин у ўн икки ойлик давр мобайнида жами уч ойдан ортиқ бўлмаслиги керак (МК 150-моддаси).

2.1.3.20. Меҳнат шартномасини бекор қилишда (шу жумладан, унинг муддати тугаши муносабати билан) ходимнинг хоҳишига кўра йиллик асосий ва қўшимча таътиллари бериб, ундан кейин меҳнат муносабатларини бекор қилиш (МК 152 моддаси).

2.1.3.21. Йиллик асосий таътилни олиш ҳуқуқини берувчи иш стажига қуйидагилар киради:

- иш йили давомида ҳақиқатда ишлаган вақт;
- ходим ҳақиқатда ишламаган бўлса ҳам, лекин унинг иш жойи сақланган вақт, бундан болани парваришлаш учун қисман ҳақ тўланадиган таътил ва иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган икки ҳафтадан кўп бўлган таътиллари мустасно;
- меҳнат шартномаси ғайриқонуний равишда бекор қилинганлиги ёки ходим ғайриқонуний равишда бошқа ишга ўтказилганлиги натижасида пайдо бўлган ҳақ тўланадиган мажбурий прогул вақти, башарти ходим кейинчалик аввалги ишига тикланган бўлса;
- тармоқ корхоналарида тузилган жамоа шартномаларда иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган муддати икки ҳафтадан кўп бўлган таътил вақтини ҳам йиллик асосий таътилни олиш ҳуқуқини берадиган меҳнат стажига қўшиш назарда тутилади.

2.1.3.22. Йиллик таътиллари бериш навбати ва тартиби календар йил бошлангунга қадар иш берувчи томонидан қасаба уюшма қўмитаси билан келишилган ҳолда тасдиқланадиган жадвалга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 143 ва 144-моддалари талабларига риоя қилинган ҳолда аниқланади.

2.1.3.23. Қуйидаги ходимларга таътил уларнинг хоҳишига кўра ёзги ёки улар учун қулай бўлган бошқа вақтда берилиши керак:

- I ва II гуруҳ ногиронларига;
- 1941 – 1945 йиллардаги уруш қатнашчиларига ва имтиёзлари бўйича уларга тенгалаштирилган шахсларга;

- ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларга;
- таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиётганларга.

2.1.3.24. Балоғат ёшига етмаган (4 ва ундан ортиқ) фарзандлари бўлган аёллар учун ойлик иш ҳақларини сақлаган ҳолда иш ҳафтасини 1 соатга қисқартирилади.

2.1.3.25. Ходимга иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган муддати икки ҳафтадан ортиқ бўлган таътил даври ҳам йиллик асосий таътилни олиш ҳуқуқини берувчи меҳнат стажига қўшилади (МК 142 моддаси).

2.1.3.26. Таътил бошланмасдан олдин охириги иш кунини таътил учун ҳақ тўланишини таъминлаш (МК 148 моддаси).

2.1.3.27. Меҳнат кодексининг 150-моддасида кўрсатиб ўтилган ходимлардан ташқари (1941-1945 йиллардаги жаҳон уруши қатнашчилари ва имтиёзлари жихатидан уларга тенглаштирилган I ва II гуруҳ ногиронлари, ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ болани тарбиялаётган аёллар) қуйидаги ходимларга ҳам уларнинг хоҳишига кўра иш ҳақи сақланмаган ҳолда муқаррар тартибда 14 календар кунга қадар таътил берилади:

- а) бетоб оила аъзосини парваришлаётган ходимларга;
- б) 30 ёшгача бўлган ёш оила аъзоларига.

2.1.3.28. Таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқувчилар ва ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар, аёллар ва оилавий вазибаларни бажариш билан машғул бўлган шахслар учун имтиёзлар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 14-боби талабларига риоя қилинган ҳолда жамоа шартномалари орқали белгиланади.

2.1.3.29. Таътил бошланмасдан олдин охириги иш кунини таътил учун ҳақ тўланишини таъминлаш (МК 148 моддаси).

2.1.3.30. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 144-моддасида кўрсатиб ўтилган ходимлар тоифаларидан ташқари қуйидаги ходимларга меҳнат таътили уларнинг хоҳишига кўра ёзги ёки улар учун қулай бўлган бошқа вақтда берилади:

а) Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 20 мартдаги 153-сонли қарорига асосан ижтимоий аҳамиятга молик касаллик бўйича ҳисобда турган ходимларга;

- б) бетоб оила аъзосини парваришлаётган ходимларга.

2.1.3.31. Меҳнат кодексининг 150-моддасида кўрсатиб ўтилган ходимлардан ташқари (I ва II гуруҳ ногиронлари, ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ болани тарбиялаётган аёллар) қуйидаги ходимларга ҳам уларнинг хоҳишига кўра иш ҳақи сақланмаган ҳолда муқаррар тартибда 14 календар кунга қадар таътил берилади:

- а) бетоб оила аъзосини парваришлаётган ходимларга;

б) 30 ёшгача бўлган ёш оила аъзоларига.

2.1.3.32. Таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқувчилар ва ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар, аёллар ва оилавий вазифаларни бажариш билан машғул бўлган шахслар учун имтиёзлар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 14-боби талабларига риоя қилинган ҳолда жамоа шартномалари орқали белгиланади.

2.1.3.33. Ходим билан иш берувчи келишувига биноан ишга қабул қилиш чоғида ҳам, кейинчалик ҳам тўлиқсиз иш куни ёки тўлиқсиз иш хафтаси белгилаб қўйилиши мумкин.

2.1.3.34. Янги йил, Наврўз ва Мустақиллик байрамлари муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҳар йилги тегишли Фармониغا мувофиқ ходимларга қўшимча ишланмайдиган дам олиш кунларини белгилаш. Бунда, ҳар йилги меҳнат таътили даврида сақланадиган ўртача ойлик иш ҳақи миқдорини ҳисоблашда байрамлар муносабати билан қўшимча белгиланган ишланмайдиган кунлар ҳам инобатга олинган ҳолда меҳнат таътилининг амалдаги давомийлиги ҳисобга олинади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҳар йилги тегишли Фармониغا мувофиқ ходимларга Меҳнат таътилининг амалдаги давомийлиги расмий байрамлар муносабати билан қўшимча белгиланган дам олиш кунлари ҳам инобатга олинган ҳолда сақланади.

2.1.3.35. Корхонада Республика миқёсида табиий офатлар, форс-мажор (эпидемия, сув тошқини, кўчки, zilзила, сел, довул, тўфон, қуюн), техноген тусдаги фавкулудда вазиятлар: ёнгин, технологик жараёндаги авариялар, кимёвий авариялар бошқалар) ҳолатлар содир бўлган даврда ходимлар иш фаолиятини тегишли буйруқлар асосида масофавий иш усулида, мослашувчан иш графиги асосида ёки уйда ишлаш тизимига ўтказиш жорий этилиши мумкин.

2.1.3.36. Таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқувчилар ва ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар, аёллар ва оилавий вазифаларни бажариш билан машғул бўлган шахслар учун имтиёзлар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг XIV - боби талабларига риоя қилинган ҳолда жамоа шартномалари орқали белгиланади.

2.1.3.37. Ходим билан иш берувчи ўртасидаги келишувга биноан ишга қабул қилиш чоғида ҳам, кейинчалик ҳам тўлиқсиз иш куни ёки тўлиқсиз иш хафтаси белгилаб қўйилиши мумкин.

Тўлиқсиз иш вақти ўрнатиш учун асослар рўйхати жамоа шартномаларида белгиланади.

2.1.3.38. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сон қарори билан тасдиқланган “Туман коэффициентлари, шунингдек, йиллик қўшимча таътилнинг энг кам муддати қўлланиладиган табиий-иқлим шароитлари оғир ва ноқулай бўлган жойлар Рўйхати”да

кўрсатилмаган табиий-иқлим шароитлари ноқулай бўлган айрим жойларда ишлаганлик учун устамалар ва кўшимча таътиллار қўлланилиши тўғрисидаги шартларни нобюдежт ташкилотларнинг жамоа келишувлари ва шартномаларида назарда тутиш тавсия этилади.

2.1.3.39. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сонли ишларнинг айрим технологик турлари, ишлаб чиқаришлар ва иқтисодий фаолият турлари бўйича ишчиларнинг тариф ставкаларини оширишнинг тармоқ коэффицентларини қўллаш тартиби ва уларнинг миқдори тўғрисида Низом” талаблари тадбиқ қилинишини;

Кўчма ва қатнаш тусдаги ишлар учун устамалар белгиланадиган ходимлар касблари ва лавозимлари рўйхати, шунингдек устамалар миқдори иш берувчилар томонидан касаба уюшма кўмитаси билан келишган ҳолда белгиланишини ва жамоа шартномасида кўрсатилишини;

Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Молия вазирлиги, ҳамда Ўзбекистон автомобиль транспорт агентлигининг 2019 йил 22 январдаги 2-2019/КҚ ва 1/103-сон қарор билан тасдиқланган “Автомобил транспорти ҳайдовчилари меҳнатга ҳақ тўлашнинг умумий шартлари тўғрисидаги Низом” талаблари тадбиқ қилинишини тавсия этиш.

2.1.3.40. Нархларнинг ўзгариб боришига, инфляция даражасига, келишувларда белгилаб қўйилган кўрсаткичларнинг бажарилишига қараб меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш механизми жамоа шартномаларида белгиланади.

2.1.4. Меҳнатга ҳақ тўлаш

2.1.4.1. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 9-боби талабларига риоя қилинишини таъминланади.

2.1.4.2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорларига мувофиқ ўз вақтида меҳнатга ҳақ тўлаш миқдорларини меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона тариф сеткаси (ЯТС) разрядларига мувофиқ қайта кўриб чиқиш. ЯТСнинг “1” разряди бошланғич разряд ҳисобланади.

2.1.4.3. Корхонада меҳнатга ҳақ тўлашнинг амалда бўлган ягона тариф сеткаси «1» разряди бўйича ойлик тариф ставкасини Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 21 майдаги ПФ -5723 сонли Фармониغا мувофиқ, меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдоридан (келгуси ўринларда МҲЭКМ) кам бўлмаслигини таъминлаш. (МҚнинг 155-моддаси).

2.1.4.4. Тармоқ тизимидаги барча корхона ва ташкилотларда меҳнатга ҳақ тўлашнинг шакли ва тизими, турли устамалар, мукофотлар, кўшимча ва компенсация тўловларининг аниқ миқдорлари амалдаги қонунчилик ҳужжатларига асосан ишлаб чиқилган, касаба уюшма кўмиталари билан келишилган ички меъёрий ҳужжатларга мувофиқ белгиланади ва жамоа шартномаларида мустаҳкамлаб қўйилади. Меҳнат муносабатларига оид

тармоқ миқёсидаги раҳбарий ҳужжатлар (РН) касаба уюшма Республика кенгаши билан келишилган ҳолда қабул қилинади.

Ходимларнинг лавозим маошлари ва тариф ставкалари меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича тармоқ миқёсида қабул қилинган ягона тариф сеткаларига (ЯТС) мувофиқ белгиланади.

2.1.4.5. Меҳнатга ҳақ тўлаш ва моддий рағбатлантиришнинг амалдаги тизими, шакли ва шартларини қайта кўриб чиқиш ва уларнинг ходимлар аҳволини ноқулай томонга ўзгартирадиган янги тизими ва шаклини киритиш камида икки ой олдин ходимларнинг албатта розилигини олиш шarti билан ҳамда касаба уюшма кўмитаси билан расман келишилган ҳолда амалга оширилади.

Мукофот ҳисобот ойида ишлаб чиқариш кўрсаткичлари бажарилиши натижаларига кўра ҳисобланади.

Мукофот ҳисобот ойи учун, кейинги ойда ҳисоботлар топширилгандан кейин берилади. Унинг миқдори ҳаражатлар сметасига киритилиб, умумий иш ҳақи фонди доирасида ҳисобланади.

2.1.4.6. Ҳар бир ходимга ҳисобот давридаги иш ҳақидан келиб чиқиб, ҳақиқатда ишлаган вақти ва қўлга киритилган умумий натижаларга кўшган ҳиссасига мутаносиб равишда мукофот ҳисобланади.

2.1.4.7. Умумий меҳнат натижалари учун мукофот миқдорларини камайтириш сабаблари кўрсатилиб, раҳбар буйруғи билан расмийлаштирилади.

2.1.4.8. Касаллик туфайли, нафақага чиқиш, ҳарбий хизматга чақирилиши, ўқишга кириши, штатлар жадвали қисқартирилиши муносабати билан ишдан бўшатилган ходимлар бир ойдан кам ишлаган бўлсалар, ишлаган кунларига мутаносиб тарзда мукофот ҳисобланади.

2.1.4.9. Мукофот штатлар жадвали бўйича тасдиқланган иш ҳақидан келиб чиқиб ишлаган кунларига мутаносиб равишда ҳисоблаб берилади.

2.1.4.10. Қуйидаги ҳолатларда алоҳида ходимлар учун мукофот миқдори 100 фоизгача камайтирилиши мумкин:

- муҳим ва назорат остидаги топшириқларни ўз вақтида бажармаганлиги учун 30 - 50 фоизгача;

- чорак ва йиллик ҳисоботларни ўз вақтида топширмаганлиги учун 50-100 фоизгача;

- бир маротаба меҳнат интизомини бузганлиги учун 30 – 50 фоизгача;

- такроран меҳнат интизомини бузганлиги учун 100 фоизгача.

2.1.4.11. Ходимнинг айбисиз юзага келган бўш туриб қолишлар учун ўртача иш ҳақининг сақланишини таъминланади.

2.1.4.12. Тизимдаги корхоналар раҳбарларига бевосита тармоқ тизимида амалий фаолият билан шуғулланаётган ходимларга куйидаги миқдорларда кўшимча тўловлар тўлаш ҳуқуқини бериш:

- «Халқ» ва «Хизмат кўрсатган арбоб» фахрий унвонлари эгалари учун Республикада белгиланган базавий ҳисоблаш миқдорини (кейинги ўринларда БҲМ) 3 баравари, «Хизмат кўрсатган» фахрий унвони сохиблари учун БҲМнинг 1,6 баравари миқдориди (Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007йил 17 декабрдаги ПФ-3942 сонли Фармони);

- «Фан доктори» илмий даражасига эга бўлганларга МҲЭКМнинг 1 бараваридан кам бўлмаган миқдорда, «Фан номзоди» илмий даражасига эга бўлганларга МҲЭКМнинг 0,5 бараваридан кам бўлмаган миқдорда.

Автотранспорт ҳайдовчилари меҳнатига ҳақ тўлашни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 23.01.2019 й. 3130-рақам билан рўйхатга олинган «Автомобиль транспорт ҳайдовчилари меҳнатига ҳақ тўлашнинг умумий шартлари тўғрисидаги низом»га мувофиқ амалга оширилишини таъминлаш.

2.1.4.13. Тармоқ тизимида кадрлар кўнимсизлигига йўл қўймаслик, ходимларнинг ишдан манфаатдорлигини ошириш мақсадида уларнинг меҳнат стажларини инобатга олган ҳолда “Кўп йил ишлагани учун тўлов тўлаш тўғрисида”ги Низомига мувофиқ ҳақ тўлаш.

2.1.4.14. МК 161-моддаси талабларига риоя қилинишини таъминлаш мақсадида иш ҳақидан қарздорликка йўл қўймаслик борасида ўз вақтида чоралар кўрилади.

2.1.4.15. Тармоқ тизимида кадрлар кўнимсизлигига йўл қўймаслик, ходимларнинг ишдан манфаатдорлигини ошириш мақсадида уларнинг меҳнат стажларини инобатга олган ҳолда “Хизмат қилган йиллари учун рағбатлантириш” низомини ишлаб чиқиш ҳамда барча корхона ва ташкилотларда жорий қилиш.

2.1.4.16. Дам олиш ва байрам кунларидаги, ишдан ташқари вақтдаги ишлар учун икки баробардан кам бўлмаган миқдорда ҳақ тўланишини ёки бир баробар ҳақ тўлаган ҳолда дам олиш кунлари (отгул) берилишини таъминлаш.

2.1.4.17. Тунги вақтдаги (соат 22-00 дан то 6-00 гача) ишнинг ҳар бир соати учун бир ярим баробар миқдорда ҳақ тўланади (МК 158 моддаси).

2.1.4.18. Меҳнат кодексининг 171, 172 ва 173-моддаларида кўзда тутилган ҳаражатлар ходим томонидан тегишли ҳужжатлар тақдим этилганда жамоа шартномаларида белгиланган тартибда ва миқдорларда қопланишини таъминланади.

2.1.4.19. Ходимларга иш ҳақи ҳар ярим ойда бир марта жамоа шартномасида белгилаб қўйилган кунда тўланади.

2.1.4.20. Ходимларга иш ҳақи тўлаш белгиланган муддатларга нисбатан корхонанинг депозит ҳисоб рақамида маблағ йўқлиги сабабли

кечиктирилганда - Иш берувчи иш ҳақини тўлаш учун банкдан кредит олиш мажбуриятини ўз зиммасига олади.

2.1.4.22. Корхона раҳбарияти айби билан иш ҳақи тўловлари кечиктирилганда раҳбарларга нисбатан мукофотдан маҳрум этиш ва ўртача ойлик иш ҳақининг 30%дан 50%гача жарима солиш чоралари қўлланилади.

2.1.4.23. Ишлаб чиқариш ва ишлаб-чиқариш билан боғлиқ бўлмаган соҳа ходимлари учун тармоқ миқёсида амалда бўлган ЯТСнинг «1» разряди миқдорини Республикада белгиланган ягона тариф сеткасининг «1» разряди миқдоридан кам бўлмаслиги таъминланади.

2.1.4.24. Молиявий имкониятлардан келиб чиққан ҳолда номинал иш ҳақи миқдорини ошириш масалаларини кўриб чиқиш ва тармоқ миқёсида ўртача ойлик иш ҳақи миқдорини (барча тўловлар ва устамаларни инобатга олган ҳолда) Республикада белгиланган энг кам иш ҳақининг 3 баробаридан кам бўлмаган миқдоргача етказилади.

2.1.4.25. Меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармасида (фондида) тариф қисмининг улуши 50 %дан кам бўлмаслигини таъминлаш.

2.1.4.26. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги хизмат сафарлари тўғрисидаги йўриқномага киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилди (рўйхат рақами: 1268-1, 13.09.2019 й.).

- Йўл ҳужжатлари мавжуд бўлмаган хизмат сафарида бўлган бюджет ташкилоти ходимларига ҳар бир километрга базавий ҳисоблаш миқдори (БХМ)*нинг 0,08 фоиз миқдорида йўл харажати тўланади (илгари бу масалани белгиланган талаблар асосида корхона раҳбарининг ўзи ҳал қилган).

- Бошқа ташкилот ходимларига жамоа шартномаси ёки меҳнат шартномасида белгиланган миқдорларда бироқ, ҳар бир километрга БХМнинг 0,08 фоизидан кам бўлмаган миқдорда йўл ҳақи тўланади.

- Шунингдек, меҳмонхоналарнинг люкс-номерларида яшаганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлганда, ушбу номер қийматининг 70 фоизигача миқдори корхона маблағлари ҳисобидан, қолган қисми эса ходимнинг ўз ҳисобидан.

- Хизмат сафарида ижарада турганлик бўйича ҳужжатлар мавжуд бўлмаган ҳолларда, ҳар бир сутка учун БХМнинг 20 фоизи миқдорида харажатлар қопланади (илгари энг кам ойлик иш ҳақининг 2 фоизи миқдорида қопланган

2.1.4.27. Иш берувчи томонидан МК 172-моддасига мувофиқ, бошқа жойдаги ишга кўчиб борганда қуйидагилар тўланиши лозим:

- кўчиш ва мол-мулкни кўчириб бориш билан боғлиқ харажатлар;
- янги жойда ўрнашиб олиш билан боғлиқ харажатлар;

- ходим томонидан иш берувчи билан келишиб қилинган бошқа харажатлар.

2.1.4.28. Ўзбекистон Республикасидан ташқаридаги хизмат сафарлари учун тўланадиган компенсация тўловларини «Вазирликлар, идоралар, корхоналар ва ташкилотлар ходимларини Ўзбекистон Республикасидан ташқаридаги хизмат сафарлари учун маблағ бериш тартиби тўғрисидаги низом»га мувофиқ (Ўзбекистон Республикаси Адлия Вазирлигининг 2015 йил 19 ноябрдаги 2730-сонли билан рўйхатдан ўтказилган. Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирининг 2015 йил 19 октябрдаги 92-сонли буйруғи билан тасдиқланган) амалга ошириш.

2.1.4.29. Ходим давлат ёки жамоат вазифаларини, иш берувчи ва меҳнат жамоаси манфаатларига доир вазифаларни бажаришда ҳамда жамият манфаатларига доир ҳаракатлар қилганда ана шу вазифаларни бажариш вақтида унинг ўртача иш ҳақи сақланади (МК 165, 166, 167-моддалари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 11.03.1997й. 133-сонли қарори 5-илоvasи).

2.1.4.30. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 180-моддасига биноан меҳнат учун рағбатлантириш барча корхоналарда “Худудий электр тармоқлари” АЖ ходимларини рағбатлантириш тўғрисида Низом”га асосан амалга оширилади.

2.1.4.31. Тарафлар аёлларнинг меҳнат ҳуқуқлари ва ижтимоий кафолатларини таъминлаш борасида Халқаро меҳнат ташкилотининг “Тенг аҳамиятли меҳнат учун эркаклар ва хотин-қизларга тенг ҳақ тўлаш тўғрисида”ги 100-сонли Конвенциясига риоя этишни ўз зиммаларига оладилар.

2.1.4.32. Тармоқ миқёсида амалда бўлган Низомларга мувофиқ тегишли тўловлар амалга оширилади.

2.1.4.33. Жамоа шартномасида бир неча касбда (лавозимда) ишлаганлик, ўриндошлик асосида ишлаганлик учун ходимларнинг меҳнат ҳақи миқдори **иш берувчи ва касаба уюшмаси кўмитаси** келишувига асосан белгиланади. (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 18 октябрдаги 297-сонли қарори билан тасдиқланган «Ўриндошлик асосида ҳамда бир неча касбда ва лавозимда ишлаш тартиби тўғрисида»ги низомнинг II бўлими («Меҳнатга ҳақ тўлаш») ва 23-25-бандлари.)

2.1.4.34. Автотранспорт ҳайдовчилари меҳнатига ҳақ тўлашни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 23.01.2019 й. 3130-рақам билан рўйхатга олинган «Автомобиль транспорт ҳайдовчилари меҳнатига ҳақ тўлашнинг умумий шартлари тўғрисидаги низом»га мувофиқ амалга оширилишини таъминлаш.

2.1.4.35. Меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш, иш ҳақидан қонунчиликда кўзда тутилмаган ушлаб қолишларга йўл қўймаслик чораларини кўриш.

2.1.4.36. Хўжалик ҳисобидаги ташкилотларда ходимлар меҳнатига ҳақ тўлашни ташкил этиш учун асос сифатида Ягона тариф сеткасининг оширилган тариф коэффициентларини белгилашни иш берувчи билан касаба уюшмасининг қўшма қарори орқали амалга ошириш.

2.1.4.37. Ўзбекистон Республикаси томонидан 1997 йил 30 августда Халқаро меҳнат ташкилотининг “Тенг аҳамиятли меҳнат учун эркаклар ва хотин-қизларга тенг ҳақ тўлаш тўғрисида”ги 1951 йилги 100-Конвенцияси ратификация қилинган Ушбу конвенция қоидаларига мувофиқ “Ҳақ тўлаш” атамаси иш берувчи томонидан меҳнаткашга унинг бирор-бир ишни бажарганлиги эвазига бевосита ёки билвосита пул ёки махсулот тарзида тўланадиган оддий, асосий ёки энг кам миқдордаги маош ҳамда бошқа хар қандай қўшимча тўловлардан иборат.

Жинсидан қатъий назар бажариладиган ишни холис баҳолашдан келиб чиқадиган фарқга мос бўлган иш ҳақи ставкаларидаги фарқга тенг аҳамиятли меҳнат учун эркаклар ва аёлларни тенг рағбатлантириш принципига зид келувчи фарқ сифатида қаралмайди.

Шу билан бир қаторда, эркак ва аёллар томонидан турли шароитларда, турли кўникма ва малака билан, турли кўринишдаги, жавобгарлиги бир-бирига боғлиқ бўлмаган, лекин бир хил қийматга эга бўлган ишлар тенг миқдорда рағбатлантирилади. (Касблар рўйхати жамоа шартномаларида белгиланади)

Юқоридагилардан келиб чиқиб, Тарафлар аёлларнинг меҳнат ҳуқуқлари ва ижтимоий кафолатларни таъминлаш борасида Халқаро меҳнат ташкилотининг “Тенг аҳамиятли меҳнат учун эркаклар ва хотин-қизларга тенг ҳақ тўлаш тўғрисида”ги 100-сонли Конвенцияга оғишмай риоя этадилар.

2.1.5. Меҳнатни муҳофаза қилиш

2.1.5.1. Меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасида:

а) Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилик талабларига риоя қилинишини, саноат ҳавфсизлиги, атроф-муҳит муҳофазаси, давлат ва тармоқ стандартлари ҳамда меъёрларининг бажарилишини таъминлаш. Саноат ҳавфсизлиги ва меҳнат муҳофазасини бошқариш тизимини мамлакат ва хориждаги энг илғор тажрибалар асосида Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига мувофиқ ташкил қилиш, ҳужжатларни давлат стандарти ГОСТ 12.0.230-2007 талабларига мувофиқ расмийлаштириш;

б) ишлаб чиқариш фаолиятини қонунчилик талаблари ва “Худудий электр тармоқлари” АЖ томонидан саноат ҳавфсизлиги, меҳнат ва атроф-муҳит муҳофазаси бўйича қабул қилинган талаблар, амалий ва режалаштирилган фаолиятдаги ҳамда ишлаб чиқарилаётган ва кўрсатилаётган хизматлардаги

фаолиятдаги ҳамда ишлаб чиқарилаётган ва кўрсатилаётган хизматлардаги юқори даражали саноат хатарларини инобатга олган ҳолда режалаштириш ва амалга ошириш;

в) авариявий ҳолатларни олдини олиш бўйича амалий ва барча мавжуд чора-тадбирларни бажариш, авариялар содир бўлган ҳолатда эса, ходимлар саломатлиги, атроф-муҳит ва мол-мулкка таъсир оқибатларини юмшатиш чораларини кўриш;

г) тармоқ ходимлари, корхоналар ва акциядорлик жамиятлари ишлаб чиқариш объектларида иш олиб борувчи пудратчилардан саноат ҳавфсизлиги, меҳнат ва атроф-муҳит муҳофазаси бўйича тармоқ миқёсида қабул қилинган тегишли стандартлар ва меъёрларга риоя қилишларини талаб қилиш;

д) “Худудий электр тармоқлари” АЖ тизимидаги барча корхоналар ходимларини саноат хатарларини аниқлаш ва бошқаришда фаол иштирок этишга жалб қилиш. Бу борада акциядорлик жамияти ижроия аппарати ва ишлаб чиқариш объектлари ходимларини ўқитиш, малакасини ошириш ва рағбатлантириш чораларини амалга ошириш;

е) зарурат туғилганда “Худудий электр тармоқлари” АЖнинг саноат ҳавфсизлиги, меҳнат ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги сиёсатини қайта кўриб чиқиш, тузатишлар киритиш ва такомиллаштириш;

ж) жамиятнинг саноат ҳавфсизлиги, меҳнат ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишга оид сиёсатдаги барча ўзгаришларни ходимларга, меҳнат жамоасига, хокимиятнинг ижро органларига, назорат органларига, шериклар ва бошқа манфаатдор томонларга етказиш;

з) меҳнат ва атроф-муҳит муҳофазаси, ҳавфсизлик техникасига оид фаолият бўйича акционерлар ва меҳнат жамоаси олдида вақти-вақти билан йилда камида икки марта ҳисоботлар бериб бориш;

и) жамиятнинг барча ходимларидан ҳавфсизлик техникаси, меҳнат ва атроф-муҳит муҳофазаси бўйича ишларни амалдаги қоидалар ва меъёрларга мувофиқ амалга оширишни талаб қилиш.

2.1.5.2. Касаба уюшма Республика кенгаши билан ҳамкорликда “Ишлаб чиқаришда жароҳатланиш ва касбий касалланишни олдини олиш бўйича тармоқ дастури”ни ишлаб чиқиш ҳамда унда белгиланган тадбирларни тўла ҳажмда ва белгиланган муддатларда бажарилишини таъминлаш.

2.1.5.3. Қуйидагиларнинг амалга оширилишини таъминлаш:

а) “Хавфли ишлаб чиқариш объектларининг саноат ҳавфсизлиги соҳасида фаолият юритувчи корхона ва ташкилотлар учун саноат ҳавфсизлигининг умумий талаблари”га сўзсиз риоя қилинишини;

б) тасарруфдаги корхоналарда Ўзбекистон Республикасининг меъерий-ҳуқуқий актлари ва саноат ҳавфсизлиги талабларини белгиловчи меъерий-техник ҳужжатлар, тегишли услубий ва ташкилий ҳужжатларнинг мавжудлигини;

в) иш берувчиларнинг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш бўйича шартномалар тузилишини (Ўзбекистон Республикасининг “Иш берувчиларнинг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида”ги қонуни, Вазирлар Маҳкамасининг 24.06.2009 й. 177-сонли қарори);

г) тармоқ тизимидаги ҳар бир корхонада меҳнат муҳофазаси тадбирлари учун зарур бўлган ва жамоа шартномалари орқали белгиланадиган маблағларнинг ажратилишини (ишлаб чиқаришга сарфланадиган умумий харажатларнинг камида 0,2% миқдорида);

д) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлангандан сўнг қоладиган корхона фойдаси ҳисобидан, юридик ва жисмоний шахсларнинг ихтиёрий ажратмалари ва қонунчиликка мувофиқ бошқа тушумлар ҳисобидан меҳнат муҳофазаси жамғармаси ташкил қилинишини (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 12.11.2008й. 245-сонли қарори);

е) мақоми бўйича корxonанинг асосий хизмат бўлинмаларига тенглаштирилган меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси, йўл харакати хавфсизлиги хизматининг (мутахассисларининг) фаолиятини касаба уюшма кўмитаси билан келишилган низомларга мувофиқ ташкил қилинишини;

ж) тармоқ корxonалари таркибий бўлинмаларининг барча тоифадаги ходимлари, пудратчилар вакиллари ва иш майдонларига таширф буюрувчилар учун шахсий ҳимоя воситалари, махсус кийим ва махсус пойафзалларга қўйиладиган талабларга жавоб берадиган корпоратив стандартларни жорий этиш.

з) тасарруфдаги корxonаларда ва унинг таркибий тузилмасида уч босқичли меҳнат муҳофазаси ҳолати устидан маъмурий-жамоатчилик назорати олиб бориш;

и) меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси масалаларининг муҳим ўрин тутиши ҳақида жамоат фикрини шакллантириш бўйича оммавий ахборот воситалари орқали кенг тушунтириш ишларини олиб бориш.

2.1.5.4. Ишлаб чиқаришда юз берган бахтсиз ходисаларда касбий касалланиш ёки ходимнинг соғлиғига шикаст етказилганда иш берувчи томонидан бир йўла тўланадиган нафақалар ҳамда зарарларни қоплаш тўловларини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 11.02.2005 йилдаги 60-сонли “Ходимларга уларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланиши туфайли етказилган зарарни тўлаш Қоидалари»да белгиланган миқдорларда ва тартибда тўлаш.

2.1.5.5. Хизмат вазифасини бажариш билан боғлиқ ҳолда шикастланиш, касбий касалланиш ёки саломатлигига бошқа зарар етиши сабабли ходим вафот этганда унинг оиласига олти йиллик ўртача иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда бир йўла нафақа тўлаш.

2.1.5.6. Тармоқ ходимларини меъёрий ҳужжатларда ҳамда жамоа шартномаларида кўзда тутилган қуйидаги кафолатлар билан таъминлаш:

- касблар ва лавозимлар рўйхатига мувофиқ махсус кийим-бош, махсус пойафзал ва бошқа шахсий ҳимоя воситаларини бепул бериш;
- санитария-маиший хоналарни талаб даражасида сақлаш;
- оғир ва зарарли меҳнат шароитларини аниқлаш мақсадида иш жойларини камида 5 йилда бир марта, зарурат туғилганда эса муддатидан олдин аттестациядан ўтказиш;
- иш юзасидан ювиниш тақозо этиладиган ишларда – белгиланган нормаларда бепул совун бериш;
- “Сут истеъмол қилиш тавсия қилинадиган ишлар рўйхати”га асосан бепул сут ёки унга тенглаштирилган озиқ-овқат маҳсулотлари бериш.

2.1.5.7. Корхоналарга янги ишга қабул қилинган лицей ва коллежларни битирган ёш мутахассисларга меҳнат муҳофазаси, хавфсизлик техникаси, ёнғин хавфсизлиги, саноат хавфсизлиги ва саноат санитарияси қоидалари бўйича кириш йўл-йўриқларини бериш.

2.1.5.8. Корхоналарга янги ишга қабул қилинган лицей ва коллежларни битирган ёш мутахассисларни дастлабки тиббий кўрикдан ўтказиш, уларни махсус кийим, махсус пойафзал ва шахсий ҳимоя воситалари билан ўз вақтида таъминлаш.

2.1.5.9. Касаба уюшмалари меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасида вакилликни, шунингдек ходимларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишни амалга оширади.

Касаба уюшмаси Республика кенгаши билан ҳамкорликда қуйидагиларни амалга ошириш:

а) Ходимларнинг меҳнат муҳофазаси масалалари бўйича ўқитилишини ҳамда уларнинг шу масалалар бўйича йўриқномалар, қоидалар ва нормаларга оид билимлари текширилишини ташкил қилиш;

б) Тармоқнинг “Меҳнатни муҳофаза қилиш ва саноат хавфсизлигини бошқаришнинг ягона тизими”ни касаба уюшмаси Республика кенгаши билан келишилган ҳолда ишлаб чиқиш ва зарурият бўлганда тегишли қўшимча ва ўзгартириш киритиб бориш.

в) Меҳнат муҳофазасига оид меъёрий-техник ҳужжатларнинг Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2000 йил 7 январдаги 870-сон билан рўйхатдан ўтказилган “Меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўриқномаларни ишлаб чиқиш тўғрисидаги Низом” асосида қайта кўриб чиқилишини ташкил қилиш, корхона ва ташкилотларни мазкур ҳужжатлар билан таъминлаш ва жойларда уларга риоя қилинишини назорат қилиб бориш;

г) Меҳнат муҳофазаси бўйича корхоналардаги илғор тажрибаларни ўрганиш ва уларни кенг жорий қилиш;

д) “Меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлиги бўйича жамоатчилик назоратини ташкил этиш юзасидан республика кўрик-танлови”ни ўтказиб бориш;

е) ташкилотларнинг раҳбарларидан ва бошқа мансабдор шахслардан меҳнат шароитлари ва муҳофазаси тўғрисида, шунингдек ишлаб чиқаришдаги барча бахтсиз ҳодисалар ҳамда касб касалликлари ҳақида ахборот олиш;

ж) ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларни ва касб касалликларини текширишда иштирок этиш;

з) ходимларнинг ҳаёти ва соғлиғига хавф туғилган ҳолларда ишларни тўхтатиб туриш, шунингдек меҳнатни муҳофаза қилишга оид талабларнинг бузилишларини бартараф этиш тўғрисида иш берувчига таклифлар киритиш;

и) меҳнатни муҳофаза қилиш ҳолатини ўрганиш, иш берувчиларнинг жамоа шартномалари ва келишувларида назарда тутилган меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича мажбуриятлар бажарилишини назорат қилиш;

й) ишлаб чиқариш объектларини ва ишлаб чиқариш воситаларини синаш ҳамда фойдаланишга қабул қилиш бўйича комиссиялар ишида мустақил эксперт сифатида иштирок этиш, тиббий-меҳнат эксперт комиссияси мажлисларида иштирок этиш;

к) меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқишда иштирок этиш;

л) меҳнатни муҳофаза қилишга оид талабларни бузганликда, ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар фактларини яширганликда айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш тўғрисидаги талаблар билан тегишли органларга мурожаат қилиш;

м) меҳнат вазифаларини бажариши билан боғлиқ ҳолда майиб бўлиши ёки соғлиғининг бошқача тарзда шикастланиши туфайли етказилган зарарнинг ўрни қопланиши учун ҳамда ходимларнинг соғлиғи ва меҳнати муҳофаза қилинишига бўлган ҳуқуқлари чекланган бошқа ҳолларда ходимнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиб, судга мурожаат этиш;

н) меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари, жамоа шартномаларида ва келишувларида назарда тутилган мажбуриятлар бузилганлиги, шунингдек меҳнат шароитларининг ўзгариши билан боғлиқ меҳнат низоларини кўриб чиқишда иштирок этиш.

2.1.5.10. Ходимларнинг ўз вақтида тиббий кўриқдан ўтказилишини таъминлаш (МК 214-модда, “Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонун 24-модда).

2.1.5.11. Регресс даъволари бўйича зарарларни қоплаш тўловларни ўз вақтида ҳисоблаш ва амалга ошириш.

2.1.5.12. Ишлаб чиқариш ва ижтимоий соҳа объектларини ўз вақтида кузги-қишги мавсумга тайёрлаш чораларини кўриш.

2.1.5.13. Меҳнат муҳофазаси бўйича жамоатчи вакилларни белгиланган муддатларда ўқитиш, фаолиятига кўмаклашиш ва фаол вакилларни рағбатлантириш.

2.1.5.14. Касаба уюшма ташкилотининг сайланма органига меҳнат муҳофазаси бўйича тузилган битимнинг бажарилиши тўғрисида ахборотлар бериш.

2.1.5.15. Бинолар, иншоотлар, асбоб-ускуналардан фойдаланиш, технологик жараёнларни амалга ошириш чоғида, шунингдек ишлаб чиқаришда хом ашё ва материалларни қўллаш, ишлар бажариш ва хизматлар кўрсатиш чоғида ходимларнинг хавфсизлигини таъминлаш.

2.1.5.16. Ўзбекистон Республикаси “Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонунинг 12-моддаси талабларига асосан, ходимларнинг сони эллик киши ва ундан ортиқ бўлган ҳар бир ташкилотда меҳнатни муҳофаза қилиш талабларига риоя этилишини таъминлаш, уларнинг бажарилиши устидан назоратни амалга ошириш мақсадида меҳнатни муҳофаза қилиш хизматини ташкил этади ёки меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича тегишли тайёргарликка эга бўлган мутахассис лавозимини жорий этади.

2.1.5.17. Меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакил этилган шахсга ўз зиммасига юклатилган вазифаларни бажариши учун ҳар ҳафтада камида икки соат иш вақти ажратилади ва бу вақт учун иш жойи (лавозими) бўйича ўртача ойлик иш ҳақи сақланади. (Ўзбекистон Республикаси “Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонунинг 31-моддаси).

2.1.6. Ижтимоий имтиёзлар ва кафолатлар

2.1.6.1. Корхоналарда жамоа шартномалари орқали Меҳнат кодексининг қуйидаги моддаларида назарда тутилган кафолатларга риоя этилишини ва имтиёзлар берилишини таъминлаш:

а) 1941-1945 йиллардаги уруш қатнашчилари ва имтиёзлари бўйича уларга тенглаштирилган шахслар учун (103, 144, 150-моддалар);

б) атом объектларидаги фалокатлар оқибатларини бартараф этиш ишлари қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган шахслар учун (103-модда);

в) ногиронлари учун (68, 135, 144, 150, 214, 220-моддалар).

2.1.6.2. Қуйидаги ҳолларда “Худудий электр тармоқлари” АЖ раҳбарий ҳужжатида мувофиқ ходимларга меҳнат таътилига қўшимча ҳақ тўлаш ҳамда моддий ёрдам кўрсатиш амалга оширилади:

- меҳнат таътилига чиқишда;

- даволаниш зарурати юзага келганда;

- моддий аҳволи оғирлашганда;

- қўшиш - яқин қариндошларининг (ота-онаси, ака-укаси,

опа-синглиси, фарзанди ва турмуш ўртоғи) дафн маросимида;

- ходим биринчи марта никоҳ тўйи муносабати билан;
- жароҳат олганда.

2.1.6.3. Корхоналарнинг молиявий имкониятларидан келиб чиқиб ходимларнинг уй-жой шароитларини яхшилаш (қишлоқ жойларда янгиланган намунавий лойиҳалар бўйича арзон уй-жойлар учун имтиёзли кредитлар олинганда, уларнинг дастлабки бадал тўлови доирасида) ва бошқа ижтимоий эҳтиёжлари учун қайтариш асосида ходимларнинг аризаларига мувофиқ "Худудий электр тармоқлари" АЖ томонидан белгиланган тартибда ссуда берилади (ходимнинг аризаси ва тегишли ҳужжатлар тақдим этилганда).

Кам таъминланган ходимлар ва уларнинг фарзандлари контракт асосида ўқиши учун (ўзининг ўқиши ёки йигирма олти ёшга тўлмаган фарзандларининг ўқиши учун) корхона томонидан кўпи билан икки ойда қайтариш асосида уларнинг аризаларига мувофиқ ўқув юртларига маблағлар ўтказилади.

2.1.6.4. Табиий офатлардан зарар кўрган ходимларга зарар миқдорини инобатга олган ҳолда белгиланган миқдорда мавжуд маблағлар доирасида бир йўла моддий ёрдам кўрсатиш.

2.1.6.5. Жамият тизимидан пенсияга чиққан ишламаётган уруш фахрийларига республикада белгиланган меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдорининг 2 баробари миқдоридан бир йўла моддий ёрдам бериш.

2.1.6.6. Бола тарбияси муносабати билан таътилга чиқаётган аёлларга республикада белгиланган меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдорининг 1,2 баробари миқдоридан бир йўла моддий ёрдам бериш.

2.1.6.7. Табиий офатлардан зарар кўрган ходимларга зарар миқдорини инобатга олган ҳолда белгиланган миқдорда мавжуд маблағлар доирасида Ўзбекистон Республикасида белгиланган **Меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдори 1,4 баробаригача** бир йўла моддий ёрдам кўрсатилади.

2.1.6.8. "Хотира ва қадрлаш куни" муносабати билан ишлаётган уруш фахрийларига Республикада ўрнатилган **Меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдори 1 баробари**, уларга тенглаштирилган шахсларга **1 баробари** миқдоридан бир йўла моддий ёрдам берилади.

2.1.6.9. Ходим вафот этганда унинг оиласига Республикада белгиланган **Меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдори 4,1 баробаригача** миқдорда ва тизимда ишлаб пенсияга чиққан пенсионер вафот этганда Республикада ўрнатилган **Меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдори 4,1 баробари** миқдоридан бир йўла моддий ёрдам берилади.

2.1.6.10. Икки ва ундан ортиқ мактаб ёшидаги фарзанди бўлган ходим оилада ёлғиз боқувчи она бўлса, янги ўқув йили арафасида ҳар бир ўқувчига харид қилинадиган дарсликлар ва ўқув қуроллари қийматини иш берувчи ҳамда касаба уюшмаси маблағлари ҳисобидан қопланади.

2.1.6.11. Ходимларнинг овқатланиш харажатларини ҳар ойда Ўзбекистон Республикасида белгиланган базавий ҳисоблаш миқдорининг бир баробари миқдорда қопланади. (МРОТ 33%)

2.1.6.12. Ҳар бир ходим учун қишки мавсумга харид қиладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари қийматини Ўзбекистон Республикасида белгиланган **Меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдори** 2 баробари миқдоригача компенсация қилинади.

2.1.6.13. Мураккаб жарроҳлик операцияларига ва стационар даволанишга муҳтож ходимлар учун тиббий хизмат харажатларининг тўлиқ ёки қисман қийматини тўлаш. Бунда ходимга касаба уюшмаси ҳамда корхона маблағлари ажратилади (тегишли ҳужжатлар тақдим этилганда).

2.1.6.14. Тармоқ корхоналарида ишлаб чиқариш жараёнида сурункали хасталикни орттирган бемор ходимлар учун ёки МТЭК хулосаси бўйича санатория-курортларда даволаниш йўлланмалари қийматини 50%ни компенсация қилинади.

2.1.6.15. Уруш ва меҳнат ногиронлари, байналминалчи жангчилар, сурункали беморлар ва Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида даволанишга (МДХ давлатларида) ўта муҳтож ходимлар учун санатория-курортларига бориб келиш йўлкира харажатларининг ярми қопланади.

2.1.6.16. Ходим, шунингдек унинг яқин қариндошлари (ота-онаси, турмуш ўртоғи, фарзандлари) вафот этганда дафн маросимлари учун корхона ҳисобидан транспорт хизматини кўрсатиш. Биттадан автобус ва юк машинаси ажратилиши мумкин.

2.1.6.17. Ходим пенсияга чиқиши муносабати билан ишдан кетаётганда уни «Худудий электр тармоқлари» раҳбарий ҳужжатида белгиланган тартибда ва миқдорда бир йўла рағбатлантириш.

2.1.6.18. Юбилей ёшига етган ишлаётган ходимларни «Худудий электр тармоқлари» АЖ раҳбарий ҳужжатида мувофиқ рағбатлантирилади.

2.1.6.19. Тизимдаги ижтимоий ва соғлиқни сақлаш муассасалари учун (санатория-профилакториялар, пансионатлар, дам олиш зоналари, болалар оромгоҳлари, тиббий муассасалар ва ҳ.к.) ўрнатилган тартибда маблағлар ажратилиши таъминланади.

2.1.6.20. Ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини санаторияларда, санатория-профилакторияларда, дам олиш масканларида ҳамда болаларни оромгоҳларда соғломлаштириш учун корхоналар молиявий имкониятларидан келиб чиққан ҳолда маблағ ажратиш. Маблағларни ажратиш тартиби ва миқдори жамоа шартномалари орали белгиланади.

келиб чиққан ҳолда маблағ ажратиш. Маблағларни ажратиш тартиби ва миқдори жамоа шартномалари орали белгиланади.

2.1.6.21. Оғир хасталикка чалинган “Энергетика фахрийси” унвонига эга бўлган ёлғиз пенсионерларнинг стационар даволаниш харажатларини корхона маъмурияти ва касаба уюшма кўмитаси томонидан аниқланадиган миқдорларда қопланади.

2.1.6.22. Тизимда камида 10 йил ишлаб тизим таркибидаги корхоналардан пенсияга чиққан, ишламаётган пенсионерларга аризаларига мувофиқ йўлланма қийматини қисман (50%гача) тўлаш шarti билан корхона имкониятларидан келиб чиққан ҳолда имтиёзли йўлланмалар ажратилади.

2.1.6.23. Қишлоқ шароитларида яшовчи кам таъминланган оилалар учун қишки мавсумда 1 тоннагача кўмир чакана нархининг 50%ни тўланади.

2.1.6.24. “Худудий электр тармоқлари” АЖ тизимидаги корхоналар ходимларининг фарзандларини энергетика ва тармоқ тизимида керакли бошқа мутахассисликлар бўйича контракт асосида Республика олий ўқув юртларига ўқишга жўнатилади.

2.1.6.25. “Ёши улуг инсонлар, ёлғиз кексалар ва имконияти чекланган шахсларга тиббий ёрдам кўрсатиш дастури”ни амалга оширишга ҳар томонлама кўмаклашилади.

2.1.6.26. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 28 февралдаги “Вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик бўйича варақалар тўлаш чегарасини такомиллаштириш тўғрисида”ги 71-сонли қарорига мувофиқ, қуйидаги миқдорларда нафақа тўланади:

- иккинчи жаҳон уруши иштирокчилари, байналминал-жангчилар ва уларга тенглаштирилган шахслар, қарамоғида 16 ёшга етмаган (18 ёшгача ўқувчилар) уч ва ундан ортиқ фарзанди бўлган шахслар, Чернобил АЭС халокати оқибатларини тугатишда иштирок этганлар ва шу халокат натижасида радиактив зарарланган зоналардан эвакуация қилинганлар ва кўчирилганлар, оғир касалликлар (ўткир лейкоз, аденома, саратон)га дучор бўлганлар, ҳарбий хизматни ядровий полигонлар ва бошқа радиактив-ядровий объектларда ўтаган пенсия ёшидаги ногирон-ходимларга, шунингдек меҳнат жароҳати ва касбий касаллик оқибатида вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик бўлган ходимларга – тўлиқ иш ҳақи миқдорида;

- ижтимоий аҳамиятга эга бўлган касалликлар бўйича рўйхатда турган ходимларга умумий иш стажига боғлиқ ҳолда – иш ҳақининг 80%дан 100%гача;

- бошқа ҳолатларда умумий иш стажига боғлиқ ҳолда – иш ҳақининг 60%дан 80%гача.

2.1.6.27. Молиявий имкониятдан келиб чиқиб, Республикада белгиланган байрам кунлари муносабати билан ходимлар бир лавозим маоши миқдорида бир йўла мукофотланади.

2.1.6.28. Вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик варақалари бўйича қуйидаги миқдорларда нафақа тўлаш:

иккинчи жаҳон уруши иштирокчилари, байналминал-жангчилар ва уларга тенглаштирилган шахслар, қарамоғида 16 ёшга етмаган (18 ёшгача ўқувчилар) уч ва ундан ортиқ фарзанди бўлган шахслар, Чернобил АЭС ҳалокати оқибатларини тугатишда иштирок этганлар ва шу ҳалокат натижасида радиактив зарарланган зоналардан эвакуация қилинганлар ва кўчирилганлар, оғир касалликларга (ўткир лейкоз, аденома, саратон) дучор бўлганлар, ҳарбий хизматни ядровий полигонлар ва бошқа радиактив-ядровий объектларда ўтаган пенсия ёшидаги ногирон-ходимларга, шунингдек меҳнат жароҳати ва касбий касаллик оқибатида вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик бўлган ходимларга – тўлиқ иш ҳақи миқдорида;

ижтимоий аҳамиятга эга бўлган касалликлар бўйича рўйхатда турган ходимларга умумий иш стажига боғлиқ ҳолда – иш ҳақининг 60 фоиздан 100 фоизгача;

бошқа ҳолатларда умумий иш стажига боғлиқ ҳолда – иш ҳақининг 60 фоиздан 80 фоизгача.

2.1.6.29. Ходимларга овқатланиш учун ҳар ой республикада белгиланган меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдорида маблағ тўлаш.

2.1.6.30. Ҳомиладор аёлларнинг декрет таътиллари (туғишгача ва туғишдан кейин) учун корхоналар ҳисобидан ҳақ тўлаш.

2.1.6.31. жамоа шартномаларига иш берувчилар томонидан ходимлар учун йилига бир маротаба маҳаллий саёҳатга чиқиш имконини яратиш қоидалари киритилади;

саёҳат харажатларининг бир қисми иш берувчиларнинг бюджетдан ташқари жамғармалари маблағлари ва қонунчиликда тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан қоплаб берилади.

2.1.7. Меҳнат низоларини ҳал этиш.

2.1.7.1. Корхоналар жамоа шартномаларида меҳнат низолари комиссияларини тузиш назарда тутилади.

2.1.7.2. Меҳнат низолари комиссияси ўз фаолиятини қонун ҳужжатлари ва Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши, Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси томонидан тасдиқланган (12.01.2015 й., 20-66 с, 15.01.2015 й., 01-СП), Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги билан келишилган тавсияларга асосан ишлаб чиқилган Низомга мувофиқ олиб боради.

2.1.7.3. Касаба уюшмалари томонидан аниқланган қонунбузарликлар мансабдор шахслар томонидан бартараф этилмаган ҳолатларда, юридик шахсларнинг юқори органлари билан ижтимоий шериклик ва мулоқот асосида

ходимларнинг меҳнат ҳуқуқларини судгача ҳимоя қилиш тизими жорий этилади.

2.1.8. Ижтимоий шериклик. Касаба уюшмаси фаолиятининг кафолатларига риоя этилиши.

2.1.8.1. “Худудий электр тармоқлари” АЖ касаба уюшма Республика кенгашини тармоқ ходимларининг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ифодаловчи ягона вакили деб тан олади.

2.1.8.2. Корхоналар касаба уюшма кўмиталари ўз фаолиятларини амалга оширишлари учун уларни зарур бўлган жиҳозланган хоналар ва алоқа воситалари билан таъминланади.

2.1.8.3. Асосий ишидан озод қилинмаган касаба уюшма сайланма органлари аъзоларига жамоат ишларини бажариш учун ўртача иш ҳақларини сақлаган ҳолда касаба уюшмаларига оид мажбуриятларни бажариш вақти иш ҳафтаси соатлари енининг 30 фоизидан кам бўлмаслиги таъминланади (Ўзбекистон Республикаси «Касаба уюшмалари тўғрисида»ги Қонунининг 18 моддаси).

2.1.8.4. Касаба уюшма органлари штатидаги ходимларга (асосий ишидан озод қилинган касаба уюшма кўмитаси раиси ва кўмита ходимлари) моддий рағбатлантириш, хўжалик фаолиятининг асосий натижалари учун мукофотлар ҳамда кўп йиллик ишлагани учун тўловлар (тизимда ишлаган иш стажи учун) корхона маблағлари ҳисобидан тегишли раҳбарлар, мутахассислар ва хизматчиларга тўланадиган миқдорларда тўланади.

2.1.8.5. Касаба уюшма сайланма органларидаги лавозимларга сайланганликлари туфайли асосий ишидан озод қилинган ходимларга сайлов ваколатлари тугагандан сўнг аввалги ўз ишини (лавозимини) ёки шунга тенг келадиган бошқа иш (лавозим) берилади.

Шу мақсадда, ходим корхона меҳнат жамоаси вакиллик органининг асосий ишдан озод этилган сайланма лавозимига (касаба уюшма кўмитаси раислигига) сайланган тақдирда унинг олдинги лавозимига бошқа шахсларни ишга қабул қилишда улар билан муддатли меҳнат шартномаси тузилади (сайланма органнинг ваколат муддати даврига).

2.1.8.6. Қуйидаги мақсадлар учун корхона ва ташкилотлар касаба уюшма кўмиталари ҳисобига ҳар ойда корхона ва ташкилотлар меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг камида 1 % миқдорда маблағлар ўтказилишини таъминланади. (Ўзбекистон Республикаси «Касаба уюшмалари тўғрисида»ги Қонунининг 18-моддаси):

- маданий-оммавий, жисмоний тарбия ва спорт-соғломлаштириш тадбирларини амалга ошириш ва ривожлантириш учун;

- тармоқ ходимларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва моддий ёрдам кўрсатиш учун;

- уруш ва меҳнат фахрийлари, кўп болали ва кам таъминланган оилалар ҳамда даволанишга муҳтож ходимларни зарурат туғилганда керакли санатория-курорт йўлланмалари билан таъминлаш учун;

- республика ҳудудидаги тарихий қадамжоларга саёҳатлар ташкил этиш, концертлар, театрларга чипталар ва истироҳат боғларига таклифномалар харид қилиш;

- **Касаба уюшмаси кўмитасининг** штатдаги ходимларига кўшимча ҳақ тўлаш ва бошқа мақсадлар учун **Касаба уюшмаси кўмитаси** ҳисоб рақамига ўтказиш мажбуриятини олиш;

- касаба уюшмаларининг маъмурий –хўжалик ҳаражатлари учун. (Бунда ўтказиладиган маблағларнинг юқоридаги мақсадлар учун тақсимланиш миқдорлари жамоа шартномаларида белгилаб қўйилади).

2.1.8.7. Ишлаб чиқаришдаги асосий ишдан озод қилинмаган меҳнаткашлар вакилларига интизомий жазо чораларини қўллаш, улар билан иш берувчи ташаббусига кўра меҳнат шартномасини бекор қилиш амаллари Меҳнат кодекси, Ўзбекистон Республикасининг “Касаба уюшмалари тўғрисида”ги қонуни ҳамда Халқаро Меҳнат Ташкилотининг “Корхоналарда меҳнаткашлар вакиллари ва уларга бериладиган ҳуқуқлар тўғрисида”ги 135-Конвенциясида назарда тутилган чекловларга риоя қилинган ҳолда амалга оширилади.

2.1.8.8. Касаба уюшма органларига сайланган ходимларни уларнинг сайлов ваколатлари тугагандан сўнг 2 йил давомида иш берувчининг ташаббуси билан ишдан бўшатилишига (корхона тугатилиши ёки ходим томонидан амалдаги қонунчиликка мувофиқ ишдан бўшатилишига асос бўлувчи хатти-ҳаракатлар бундан мустасно) йўл қўймаслик. (Ўзбекистон Республикасининг “Касаба уюшмалари тўғрисида”ги қонуни, 17 -модда).

2.1.8.9. Касаба уюшмаларининг меҳнат муҳофазаси бўйича ваколатли вакиллари этиб сайланган ходимлар ва меҳнат низолари комиссияси аъзолари меҳнат жамоасининг вакиллик органи аъзоларига тенглаштирилади ва уларга мазкур келишувда белгиланган ҳуқуқ, кафолат ва имтиёзлар татбиқ этилади.

2.1.8.10. “Худудий электр тармоқлари” АЖ тизимида фаолият юритаётган ва касаба уюшма ташкилоти тузилмаган ҳамда янги ташкил этилаётган хўжалик субъектларида касаба уюшма ташкилотини тузишда ўз ваколати доирасида касаба уюшмаси Республика Кенгашига амалий ёрдам кўрсатади.

2.1.8.11. Санатория-профилакториялар, тиббий муассасалар, болалар оромгоҳлари, пансионатлар, дам олиш уйлари ва бошқа ижтимоий соҳа объектларини сотиш, фаолиятларини ўзгартириш ёки бошқаларга бериш масалаларини касаба уюшма ташкилоти сайланма органининг фикрини инобатга олган ҳолда ҳал қилиш тавсия этилади.

2.1.8.12. Ходимларнинг розилиги билан корхона бухгалтерияси орқали ихтиёрий касаба уюшма аъзолик бадалларини нақд пулсиз йиғиш системаси

ташқил қилинишини ҳамда йиғилган аъзолик бадалларини касаба уюшма кўмитасининг ҳисоб рақамига ўтказилиши таъминланади.

2.1.8.13. Корхона ҳисоб рақамида маблағ етарли бўлмаган ҳолларда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2012 йил 15 мартдаги 2342-рақам билан рўйхатга олинган “Хўжалик юритувчи субъектларнинг банк ҳисоб варақаларидан пул маблағларини ҳисобдан чиқариш тартиби тўғрисидаги Йўриқнома”га мувофиқ касаба уюшма аъзолик бадаллари ижро тўлов ҳужжатлари бўйича пропорция асосида ҳисобдан чиқариладиган маблағлар қаторига киритилади.

2.1.8.14. Касаба уюшма кўмитаси раиси (ташкilotчиси) акциядорлик жамияти ва унинг тизимидаги корхоналарда ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий масалаларига оид қарорлар қабул қиладиган коллегиял органлар таркибига киритилади.

2.1.8.15. Акциядорлик жамият ва унинг тизимидаги корхоналар иш берувчилари асосий ишидан озод этилмаган ҳолда корхона касаба уюшма кўмитаси раиси лавозимига, кўмита аъзолигига сайланган ходимларнинг юқори касаба уюшмаси ташкilotлари томонидан ташкilot этилаётган ўқувлар, маданий-маърифий ва спорт йўналишидаги тадбирларда иштирок этишлари билан боғлиқ қисқа муддатли (бир ҳафтагача) хизмат сафари харажатларини (бориш ва келиш, суткалик харажатлар, меҳмонхонада яшаш ва х.к.) корхона ҳисобидан қоплаш мажбуриятини олади.

2.1.8.16. Иш берувчи вакиллари томонидан Халқаро меҳнат ташкilotининг “Бирлашмалар эркинлиги ва касаба уюшмаларига бирлашиш ҳуқуқини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги 87-сонли Конвенциясига мувофиқ ташкilotларда ходимлар вакилларининг эркин фаолият кўрсатиши учун шароитлар яратишга кўмаклашилади.

2.1.8.17. Касаба уюшмаларининг меҳнат қонунчилиги бузилишининг олдини олиш борасида жамият бошқаруви билан тизимли ҳамкорлиги таъминланади.

2.2. Касаба уюшма Республика кенгашининг мажбуриятлари.

2.2.1. Ишлаб чиқариш вазифаларини бажариш, ижтимоий-иқтисодий масалаларни ҳал қилиш, соғлом ва хавфсиз меҳнат шароитларини яратишга меҳнат жамоаларини сафарбар қилишда ўз ваколатлари доирасида хўжалик органлари билан ҳамкорликда иш олиб бориш ва уларга кўмаклашилади.

2.2.2. Ижтимоий солиқ тўловлар ҳисобидан ажратиладиган қуйидаги маблағларни сарфланишини назорат қилинади:

а) соҳа ходимлари, уларнинг оила аъзолари ва фарзандлари учун санаториялар ва болалар оромгоҳлари йўлланмалари учун белгиланган тартибда ажратилган маблағларни;

б) тармоқ тасарруфидаги болалар оромгоҳлари учун тасдиқланган сметаларга мувофиқ белгиланган тартибда ажратилган маблағларни.

2.2.3. Ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини (ота-она, турмуш ўртоғи ва фарзандлари) соғломлаштириш ва дам олиши учун йўлланмалар Иш берувчи тизимидаги бошланғич касаба уюшма кўмиталари томонидан бериладиган буюртмалар асосида, улар томонидан тўланган ижтимоий солиқ тўловларидан ва касаба уюшма аъзолик бадалларидан тушган маблағлар миқдорига мувофиқ равишда ажратилади.

2.2.4. Корхона ва ташкилотлар касаба уюшма кўмиталарига касаба уюшма бюджети маблағларидан оқилона (рационал) фойдаланишда амалий ва услубий ёрдам кўрсатади.

2.2.5. Касаба уюшма бюджетининг корхоналар касаба уюшма кўмиталари томонидан белгиланган мақсадлар бўйича бажарилишини таъминлайди ва назорат қилади.

2.2.6. Меҳнатга ҳақ тўлаш, иш вақти ва дам олиш вақтлари бўйича акциядорлик жамияти миқёсида меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқишда иштирок этиш.

2.2.7. Янги объектларни эксперт комиссиялари томонидан қабул қилиш, шунингдек, бахтсиз ходисаларни текшириш ишларида иштирок этиш учун ўз вакилларини жўнатиш.

2.2.8. Меҳнат муҳофазаси, хавфсизлик техникаси ва саноат санитарияси бўйича қоидалар ва бошқа меъёрий ҳужжатлар ишлаб чиқишда иштирок этиш.

2.2.9. Иш берувчи томонидан меҳнат қонунчилиги ва меҳнат ҳуқуқига оид бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга риоя қилинишини, шунингдек мазкур келишувдаги мажбуриятларнинг бажарилиши назорат қилиш.

2.2.10. Ижтимоий-меҳнат кафолатлари ва меҳнатга ҳақ тўлаш шартларини таъминлаш, иш вақти режими ва дам олиш вақти, меҳнатни муҳофаза қилиш ва ходимларни саломатлигини сақлаш масалалари бўйича иш берувчилар билан музокаралар олиб бориш ва ўз вақтида таклифлар киритиш.

2.2.11. Қуйидагиларда иштирок этилади:

- меҳнат муҳофазаси бўйича касаба уюшма фаолларининг ўқишлари, семинарлари ва кенгашларини ўтказишда;

- меҳнат муҳофазаси ҳолати бўйича “Худудий электр тармоқлари” АЖ томонидан ўтказиладиган комплекс текширувларда;

- ходимларнинг меҳнат муҳофазаси бўйича билимларини текширувчи комиссия ишида.

2.2.12. Корхоналарда хавфсиз ва соғлом меҳнат шароитларига риоя қилиниши юзасидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш, меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси ишларини яхшилашга қаратилган таклифлар тайёрлаш.

2.2.13. Корхоналар касаба уюшма кўмиталарига меҳнат муҳофазаси бўйича жамоатчилик назоратини амалга оширишда, меҳнат муҳофазаси комиссиялари аъзолари ва жамоатчи вакилларни ўқитишда амалий ва услубий ёрдам кўрсатиш.

2.2.14. Иш ҳақидан қарздорлик юзага келганда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раёсатининг қарори билан тасдиқланган “Иш ҳақининг ўз вақтида тўланиши устидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш бўйича касаба уюшма органларининг ҳаракат тартиби”да кўзда тутилган чора-тадбирларнинг амалга оширилишини таъминлаш.

2.2.15. Ўрта махсус ва касб-ҳунар таълими муассасаларини тамомлаб биринчи бор ишга қираётган ёшларни ишга қабул қилишда дастлабки синов белгиланмаслиги ва уларни ишдан бўшатишда маҳаллий меҳнат органини хабардор қилиниши шартлиги устидан жамоатчилик назоратини олиб бориш.

2.2.16. Мулкдор ёки унинг манфаатини ифодаловчи орган олдида меҳнат қонунчилигини бузаётган ва мазкур келишувдаги мажбуриятларни бажармаётган иш берувчилар билан тузилган контрактни бекор қилиш тўғрисида таклиф киритиш.

2.2.17. Тармоқ корхоналарда меҳнат ва технологик интизом мустаҳкамланишига, ички меҳнат тартибига риоя қилинишига ва меҳнат унумдорлигини оширишга кўмаклашилади.

2.2.18. Ёлланма ходимлар онгида жамият мулкини сақлаш, моддий бойликлар ва ишлаб чиқариш ресурсларини тежаш тушунчаларини шакллантириш ишларини амалга ошириш.

2.2.19. Меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, меҳнат қонунчилиги, меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси масалалари бўйича касаба уюшма фаолларининг малакасини ошириш, ўқув семинарлари ва курслари ташкил қилиш ҳамда ўтказиш.

2.2.20. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг VII Курултойи қарорларидан келиб чиққан ҳолда иш берувчилар билан биргаликда қуйидагиларни амалга ошириш:

- бир хил қийматдаги меҳнат учун тенг ҳақ тўлаш принципини амалга оширишга ҳар томонлама кўмаклашиш;

- ижтимоий йўналтирилган Дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга кўмаклашиш;

- иш берувчилар томонидан иш ҳақининг кафолатланган энг кам миқдорига оғишмай риоя қилиниши устидан жамоат назоратини ўрнатиш;

- касаначилар, вақтинчалик мавсумий ходимлар, шунингдек ходимларнинг бошқа ижтимоий ночор тоифалари манфаатларини ҳимоя қилиш;

- корхона банкротга учраши ёки қайта ташкил этилиши натижасида бўшаб қолган ходимларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш.

Ш. Бўлим. Тарафларнинг биргаликдаги мажбуриятлари.

3.1. Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан ҳар йили қабул қилинадиган ижтимоий йўналишдаги Давлат дастурларини амалга ошириш бўйича чора-тадбирлар ишлаб чиқиш ва уларнинг ижросини таъминлаш.

3.2. Ижтимоий меҳнат муносабатларини жамоа-шартномавий тартибга солиш ва меҳнат соҳасидаги ўзаро муносабатларни ижтимоий шерикчилик тамойили асосида ривожлантириш, ўзаро манфаатларни ва тенг ҳуқуқлилиқни ҳурмат қилиш, меҳнат қонунчилиги ва меҳнат ҳуқуқига оид бошқа меъёрий ҳужжатларга риоя қилиш.

3.3. Ходимлар ва ишламаётган пенсионерлар учун меҳнат қонунчилиги ва меҳнат ҳуқуқига оид бошқа меъёрий ҳужжатларда ҳамда мазкур келишувда белгиланган ижтимоий имтиёзлар ва кафолатларнинг бажарилишини таъминлаш.

3.4. Маънавий-маърифий ва маданий-оқартув ишларини ривожлантириш, турли тадбирлар ишлаб чиқиш, молиялаштириш ва уларни амалга ошириш, ҳамкорликда маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш масалаларини мувофиқлаштириб бориш.

3.5. Болалар оромгоҳларининг ёзги мавсумга ўз вақтида тайёрланишини ва ёзги соғломлаштириш мавсумини талаб даражасида ўтказилишини таъминлаш. “Худудий электр тармоқлари” АЖ тизимида бўлган ҳамда “Худудий электр тармоқлари” АЖ тизимида кирмаган болалар оромгоҳлари йўлланмалари тўлиқ қийматини қоплаш учун қуйидаги миқдорларда маблағ ажратилишини кўзда тутиш:

- ижтимоий солиқ маблағлари ҳисобидан ижтимоий суғурта сметаси баҳосининг - 22,5% миқдорида;

- касаба уюшма маблағлари ҳисобидан - ижтимоий солиқ сметаси баҳосининг 25% миқдорида;

- ота-оналар бадаллари ҳисобидан - ижтимоий солиқ сметаси баҳосининг 27,5% миқдорида;

- қолган қисми корхоналар маблағлари ҳисобидан.

Бунда кам таъминланган ва кўп болали оилалар, боқувчисини йўқотган оилалар фарзандларини ҳамда ногирон-болаларни бепул йўлланмалар билан таъминлаш. Йўлланмалар учун харажатлар касаба уюшмаси қўмиталари ва корхоналарнинг маблағлари ҳисобидан қопланади.

3.6. Куйидаги йўналишлар бўйича ҳамкорликда чоралар кўрилади:

- ходимлар ва улар оилаларининг турмуш даражасини ошириш;
- хавфсиз ва соғлом меҳнат шароитларини яратиш;
- меҳнатни ташкил қилиш ва унга ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш.

3.7. Корхоналар, бўлинмалар ва касаба уюшма ташкилотлари раҳбарларининг ижтимоий шерикчилик, меҳнатни муҳофаза қилиш ва меҳнат муносабатларини тартибга солиш масалалари бўйича ўқишлари ташкил қилинади.

3.8. Ижтимоий йўналтирилган давлат дастурларини амалга ошириш ишларида фаол иштирок этиш, кам таъминланган болали аёлларни, ишлаётган оналарни ижтимоий муҳофаза қилиш ва кўллаб-қувватлашнинг қонун ҳужжатларида кўзда тутилган чоралари амалга оширилишини таъминлаш.

3.9. Маҳаллалардаги ёлғиз кексалар, пенсионерлар, ногиронлар, кам таъминланган ва кўп болали оилаларга моддий ёрдам кўрсатиш учун ҳар йили Наврўз ва Мустақиллик байрамлари арафасида жойларда ўтказиладиган мақсадли умумхалқ хайрия хашарлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фармойиши асосида ўтказиладиган хайрия хашарларида фаол иштирок этиш.

3.10. Кам таъминланган ва кўп болали оилалар аъзолари, Чернобил АЭСдаги фалокатни бартараф этиш иштирокчилари, байналминалчи жангчилар, ишлаётган меҳнат фахрийлари ва ногиронларни ҳамда Ўзбекистон Республикаси олдида хизматлари бор шахсларнинг маълум миқдорини ҳар йили касаба уюшмалари санаторияларида корхона ҳисобидан беғул соғломлаштирилиши жамоа шартномаларида кўзда тутилади.

3.11. Корхоналарда жамоа шартномаларининг тегишли йилнинг март ойидан кечиктирмай тузилишини таъминлаш.

3.12. Корхоналар жамоа шартномаларининг касаба уюшма Республика кенгаши раёсатининг қарори билан тасдиқланган “Жамоа шартномаларининг тармоқ макети”га мувофиқлигини таъминлаш.

3.13. Долзарб ижтимоий-иқтисодий муаммоларни муҳокама қилиш учун тармоқ касаба уюшма фаоллари ва иш берувчилар вакиллари билан давра суҳбатларини ташкил қилиш.

3.14. Корхоналарга касаба уюшма аъзоси бўлмаган янги ходимларни ишга қабул қилишда уларга касаба уюшмасига аъзо бўлишликни таклиф этиш ва аъзолик афзалликларини асослаш.

3.15. Касаба уюшмалари ва иш берувчилар бирлашмаларининг қонуний ҳуқуқларига риоя этиш, уларнинг қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда тузилишига ва фаолият юритишига тўсқинлик қилинишига йўл қўймаслик.

3.16. Колл-марказлар, ишонч телефонлари ва виртуал қабулхоналар тармоғини кенгайтириш орқали ижтимоий-меҳнат масалалари юзасидан аҳоли билан қайта алоқа механизмини янада такомиллаштириш.

IV. Бўлим. Ёшлар учун қўшимча имтиёз ва кафолатлар.

4.1. Корхоналар ишида ва ривожланишида ёш мутахассислар иштироки самарасини янада ошириш ҳамда ёшларни ижтимоий ҳимояси масаласи ечимини топиш мақсадида томонлар қуйидагиларга келишиб олдилар:

- халқаро меҳнат ташкилотининг 138 ва 182-сонли Конвенцияларига биноан ишга қабул қилиш учун энг кичик ёшга риоя этиш ҳамда болалар меҳнатининг оғир шакллари таъқиқлаш юзасидан аниқ мақсадга йўналтирилган ишларни олиб бориш;

- ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қаратилган қўшимча чора-тадбирлар Дастури ижросини таъминлашда фаол иштирок этиш;

- ёш мутахассислар кенгашини тузиш, ёш ишчилар ва мутахассислар ўртасида касб маҳорати бўйича танловлар ўтказиш;

- корхоналарнинг ўзида, зарур ҳолларда эса таълим муассасалари ва ўқув курсларида ёш ходимлар учун касбий тайёргарлик, бошқа касбга ўргатиш, малака ошириш ишларини олиб бориш;

- ёшларни билим салоҳиятини ошириш мақсадида, уларнинг замонавий билимлар, хорижий тил, компьютер саводхонлигини мукамал эгаллашларига ўқувлар ўтказиш орқали кўмаклашиш, улардан кадрлар захирасини шакллантириш;

- бошқарув салоҳиятига эга бўлган иқтидорли ёш ходимларни таркибий бўлинмалар раҳбарлари ва сайланма касаба уюшма органлари раҳбарлари лавозимлари захираларига қабул қилиш амалиёти кенгайтирилишига кўмаклашиш;

- “Устоз-шогирд” тизимини кенг жорий этиш ва таълим муассасаларини битириб янги ишга қабул қилинган ёшларни малакали ва тажрибали мутахассисларга бириктириб қўйиш ҳамда қўнимлилигини таъминлаш;

4.2. Қонунчиликка биноан мазкур **Шартнома** мақсадлари учун Ўзбекистон Республикасининг ЎРҚ-406-сонли “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги Қонуни билан белгиланган “ёшлар”, “ёш оила”, “ёш мутахассис” тушунчаларидан фойдаланилади.

4.3. Тарафлар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексига кўзда тутилган қуйидаги кафолатларга риоя этилишини ҳамда имтиёзлар берилишини таъминлаш мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар:

а) 18 ёшга тўлмаган ходимлар учун (135, 143, 144, 202, 203, 214, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247-моддалар);

б) ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиётган ходимлар учун (103, 143, 144, 249, 250, 254, 255, 256, 257, 258-моддалар);

в) таълим муассасаларини битирган ходимлар учун (68, 103-моддалар).

4.4. Таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиб, ўқув режасини бажараётган ходимларга Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексида белгиланган имтиёзларга қўшимча тарзда қуйидагилар кафолатланади:

4.4.1. ишни таълим билан қўшиб олиб боровчи ходимлар иш кунининг бошланиш ва тамом бўлиш вақтини ходимга мақбул тарзда ўрнатилиши;

4.4.2. иш ҳафтасини қисқартирмаслик;

4.4.3. йилда 2 иш кунидан иборат қўшимча меҳнат таътили бериш;

4.4.4. йилда 14 календарь кунидан кам бўлмаган иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил бериш.

4.5. Иш берувчи ишни таълим билан қўшиб олиб бораётган ходимларга йилда бир марта лаборатория-имтихон сессиялари (шунингдек диплом ишларини ҳимоя қилиш (битирув имтихонларини топшириш) даврида, ўқув муассасасига бориб келиш учун йўлқира харажатининг 20 фоизи миқдорида йўлқира пули тўлайди.

4.6. Иш берувчи мажбуриятлари:

а) ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларга, шунингдек профессионал таълим муассасаларини битирувчиларига меҳнатни муҳофаза қилиш, иш вақти, таътиллار ва бошқа меҳнат шартлари соҳасида қўшимча имтиёзлар бериш, уларни **Корхонанинг** санаторий-профилакторийсида соғломлаштириш;

б) профессионал таълим муассасаларида ёш мутахассисларни тайёрлаш, уларни **Корхонага** жалб этиш борасида аниқ мақсадга йўналтирилган иш олиб бориш;

в) меҳнат жамоасида “Устоз шогирд” тизимини жорий этиш. Бунда таълим, муассасасини тамомлагандан кейин биринчи марта ишга қабул қилинган ходимга бир йил давомида тажрибали ходимни устоз сифатида бириктириш, устоз ходимларни бир марталик Ўзбекистон Республикасида ўрнатилган меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдорини 50 фоизи миқдорида рағбатлантириш;

и) **Корхонанинг** зарур йўналишлар бўйича истеъдодли ёш кадрларини чет эл олий махсус ўқув юртларида ўқитиш, ўқув-контракт тўловларини иш ҳақи ҳисобидан ёки **Корхона** ҳисобидан қоплаш;

4.7. Касаба уюшмаси қўмитаси мажбуриятлари:

а) ёш ходимларнинг ижтимоий ҳуқуқлари ва кафолатларини ҳимоя қилиш ишларини янада мукамаллаштириш учун мавжуд ҳуқуқий-норматив базадан фойдаланиш;

б) ёш йигит-қизларни касаба уюшмалари фаолиятига жалб этиш ишларини олиб бориш, жамоат ишида фаоллик кўрсатган ёшларни тизимли равишда маънавий (фахрий ёрлик, ташаккурнома, улар тўғрисида газеталарда рағбатлантирувчи мақолалар чоп этиш) ва моддий рағбатлантириш;

в) ўқувчи ва талабаларнинг ишлаб чиқариш амалиётига раҳбарлик қилишга юқори малакали ишчилар, раҳбарлар, мутахассисларни жалб этиш ҳамда ёшларни ишга қабул қилишда устоз бириктирилишини таъминлашда кўмаклашиш;

г) амалиёт ўташ учун бириктирилган профессионал таълим муассасалари ўқувчиларини ва янги ишга қабул қилинган битирувчиларини меҳнат муҳофазаси бўйича йўриқдан ўтказишга, махсус кийим-бош, махсус пойабзал, якка тартибдаги ҳимоя воситалари, сут ва даволаш-профилактика озиқ-овқатлари билан таъминлашга эришиш;

д) ишга қабул қилинган профессионал таълим муассасалари битирувчилари билан меҳнат шартномалари тузилишини, улар жамоа шартномалари билан таништирилишини таъминлаш;

е) ишга янги қабул қилинган ёшларнинг иш жойларида қўнимлилигини таъминлаш бўйича иш олиб бориш;

ж) ҳар бир ёш мутахассисни ишга қабул қилиниши билан ҳисобга олиб, **Корхонанинг** ўзида, зарур ҳолларда эса ўқув курсларида малака оширишини назорат қилиб бориш;

з) Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 84-моддасига асосан ўрта махсус, профессионал таълим ҳамда олий таълим муассасалари битирувчиларининг таълим муассасасини тамомлаган кундан эътиборан уч йил ичида биринчи бор ишга кираётган битирувчилари ишга қабул қилинганда дастлабки синов белгиланмаслиги ҳамда 247¹-моддасига асосан уч йил ичида биринчи бор ишга кирган битирувчилар билан меҳнат шартномаси у тузилган кундан эътиборан уч йиллик муддат ўтгунига қадар **Иш берувчининг** ташаббусига кўра бекор қилинганида меҳнат органларига хабар берилиши устидан жамоатчилик назоратини олиб бориш;

V. Аёллар меҳнاتини тартибга солиш. Аёллар ва oilавий вазифаларни бажариш билан машғул шахсларга бериладиган қўшимча имтиёз ва кафолатлар.

5.1. Тарафлар меҳнат муносабатлари соҳасида камситмаслик, ҳуқуқ ва имкониятлар тенглиги, тенг аҳамиятли меҳнат учун тенг ҳақ тўлаш принципларига қатъий риоя этишни ўз зиммаларига оладилар.

5.2. Тарафлар аёлларнинг меҳнат ҳуқуқлари ва ижтимоий кафолатларини таъминлаш борасида Халқаро меҳнат ташкилотининг қуйидаги Конвенцияларига оғишмай риоя этадилар:

“Зўраки ёки мажбурий меҳнат тўғрисида”ги 29-сонли Конвенция;

“Тенг аҳамиятли меҳнат учун эркаклар ва хотин-қизларга тенг ҳақ тўлаш тўғрисида”ги 100-сонли Конвенция;

“Оналикни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги 103-сонли Конвенция;

“Мажбурий меҳнатни тугатиш тўғрисида”ги 105-сонли Конвенция;

“Меҳнат ва иш турлари соҳасида камситишлар тўғрисида”ги 111-сонли Конвенция.

5.3. Аёллар меҳнاتини тартибга солиш, аёллар ва oilавий вазифаларни бажариш билан машғул шахсларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоялаш борасида корхоналарда жамоа шартномалари орқали Меҳнат кодексига кўзда тутилган қуйидаги кафолатларга риоя этилишини ҳамда имтиёзлар берилишини таъминланади:

а) ҳомиладор аёллар учун (78, 84, 143, 224, 228, 229, 231, 233-моддалар);

б) икки ёшга тўлмаган фарзанди бор аёллар учун (143, 227, 234, 236-моддалар);

в) уч ёшгача фарзанди бор аёллар учун (78, 84, 150, 224, 228, 228*, 234, 237-моддалар);

г) ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ фарзанди ёки ўн олти ёшга тўлмаган ногирон фарзанди бор аёллар учун (150, 232-моддалар);

д) ўн олти ёшга тўлмаган ногирон болани тарбиялаётган ота-онанинг бири (васий, ҳомий) учун (230-модда);

е) ўн тўрт ёшга тўлмаган фарзанди ёки ўн олти ёшга тўлмаган ногирон фарзанди бор аёллар учун (68, 144, 228, 229-моддалар);

ж) болаларни онасиз тарбиялаётган шахслар учун (235, 238-моддалар).

5.4. “8 март халқаро хотин қизлар байрами” муносабати билан корхоналарда меҳнат қилаётган аёлларга Республикада белгиланган **Меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдори бир баробаригача** миқдорда бир йўла моддий ёрдам берилади.

5.5. Аёлларни ҳоҳишига кўра туғишгача ва туғишдан кейинги таътиллار тугагандан сўнг уларга икки ёшгача фарзанд тарбияси учун таътил бериш ва

шу давр учун қонунчиликда белгиланган тартибда нафақа тўлаш. Фарзанд тарбияси билан боғлиқ таътилда бўлган аёлларга уларнинг хоҳишига кўра тўлиқсиз иш вақти белгиланиши мумкин, бунда уларнинг нафақа олиш ҳуқуқи сақланиб қолинади.

5.6. Ҳомиладор аёлларнинг декрет таътиллари (туғишгача ва туғишдан кейин) учун корхоналар ҳисобидан ҳақ тўлаш. (Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 27 декабрдаги ШҚ-2699 сонли қарори асосида).

5.7. Бола тарбияси муносабати билан таътилга чиқаётган аёлларга Республикада белгиланган Мехнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдори 1,2 баробари миқдорида бир йўла моддий ёрдам берилади

5.8. Мактабгача ёшдаги фарзандларини биринчи ўқув йилига тайёрлаш учун оналарга (аризага асосан) ўқув йили бошланишидан олдин, бир кун ҳақ тўланадиган кўшимча таътил бериш.

5.9. Балоят ёшига етмаган (4 ва ундан ортиқ) фарзандлари бўлган аёллар учун ойлик иш ҳақларини сақлаган ҳолда иш ҳафтасини 1 соатга қисқартириш.

5.10. Хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятларни таъминлаш мажбурияти корхона ва ташкилотларнинг ваколатли масъул раҳбарлари зиммасига юкланади.

5.11. Ишга қабул қилиш ва хизмат бўйича кўтаришда тенг ҳуқуқ ва имкониятларни таъминлаш.

5.12. Хотин-қизлар ва эркаклар меҳнатга ҳақ тўлашда нотеисликни бартараф этиш ва унга йўл қўймаслик.

5.13. Ҳомиладорлик ва туғиш таътил кунларини узайтириш, бололи аёлларга моддий ёрдам кўрсатиш чораларини кўриш.

VI. Маданий-маърифий, жисмоний тарбия, соғломлаштириш ва спорт ишлари.

6.1. Иш берувчи вакиллари:

6.1.1. Касаба уюшмаси кўмитасига ўз балансида турган ёки ўзи ижарага олган иншоотлар ва объектларни, шунингдек дам олишни ташкил этиш, меҳнаткашлар ва уларнинг оила аъзолари билан маданий-маърифий, жисмоний тарбия ва соғломлаштириш ишларини олиб бориш учун зарур бўлган дам олиш масканларини, болалар-ўсмирлар оромгоҳлари ва бошқа соғломлаштириш оромгоҳларини бепул фойдаланиш учун берилади;

6.1.2. Ҳар ойда меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармасининг камида 1%ни маданий-маърифий, жисмоний тарбия тадбирлари, республика ҳудудидаги тарихий қадамжоларга саёҳатлар ташкил этиш, концертлар, театрларга чипталар ва истироҳат боғларига таклифномалар харид қилиш, моддий ёрдам

кўрсатиш, рағбатлантириш, касаба уюшмаси кўмитасининг штатдаги ходимларига кўшимча ҳақ тўлаш ва бошқа мақсадлар учун **Касаба уюшмаси кўмитаси** ҳисоб рақамига ўтказиш мажбуриятини олади (Ўзбекистон республикаси “Касаба уюшмалари тўғрисида”ги Қонунининг 18-моддаси).

6.2. Маданий-маърифий ишларни яхшилаш учун тарафлар қўидагиларни ўз зиммасига оладилар:

6.2.1. «Маънавият ва маърифат» хонасини ташкил этиб, уни Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ва Республика Маънавият ва маърифат маркази тавсиялари асосида жиҳозлаш, Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари, Мустақиллик йилларида чоп этилган замонавий адабиётлар ҳамда плакатлар, стенд ва техник воситалар билан таъминлаш;

6.2.2. “Китобхон” бурчакларини ташкил этиш ва “Энг яхши китобхон” кўрик-танловини ўтказиш;

6.2.3. Давлат дастурларини бажариш доирасида таниқли фан, адабиёт ва санъат арбоблари, адабиётшунослар, ишлаб чиқариш илғорларини жалб этган ҳолда меҳнаткашлар ва ёшлар ўртасида, турли мавзуларда мазмунли ва кизиқарли учрашувлар ташкил этиш;

6.2.4. Корхона балансидаги кутубхона, маданият уйлари ва саройлари фаолиятини **Корхона** ҳисобидан янада ривожлантириш, уларни сақлаб туриш, моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, жорий ва капитал таъмирлаш ишларини ўтказиш, жиҳозларини янгилаш, уларда ишловчи ходимлар ойлик маошларини молиялаштириш. Кутубхона ва ахборот-ресурс марказларини янги адабиётлар билан тўлдириш, жамоат ташкилотлари ва жамғармаларни жалб этган ҳолда, миллий ғоя ва маънавий-маърифий дунёқарашни ўстириш борасида тадбирлар ўтказиш;

6.2.5. Ходимлар ва уларнинг оила аъзолари ўртасида бадиий ҳаваскорликнинг янада ривожланишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатиш, уларнинг бўш вақтларини сермазмун ўтказиш, республиканинг тарихий шаҳарларига ва ўз ҳудудларидаги диққатга сазовар жойларга саёҳатларини, театр, концерт ва музейларга ташифларини уюштириш;

6.2.6. Рағбатлантириш сифатида акциядорлик жамиятининг бюджетдан ташқари маблағлари ҳисобидан ўз ходимларининг камида 10 фоизини оила аъзолари билан биргаликда ҳар йили дам олишга (ички туризмга) юборишни назарда тутадиган ходимларнинг жамоавий ва оилавий дам олишини ташкил қилиш;

6.2.7. «Ички туризм ойлиги», «Ички туризм ҳафталиги» ҳамда «Ички туризм кунлари»ни, «Оилавий саёҳат таътили»ни ташкил этиш ва ўтказиш;

6.2.8. Ходимларга меҳнат қонунчилигига мувофиқ улар учун қулай бўлган вақтда саёҳат қилиш ва дам олиш учун таътилнинг фойдаланилмай қолган қисми ҳисобидан дам олиш кунлари (отгул) бериш;

6.2.9. Умумхалқ ва касб байрамларини, хусусан “Касаба уюшмалари куни”ни нишонлаш кунларида касб маҳорати ва бадиий ҳаваскорлик бўйича

мусобақа, танлов ҳамда тадбирлар уюштириш;

6.2.10. Бугунги кунда амалга оширилаётган давлат сиёсатининг устувор йўналишлари, кенг кўламдаги ислохатларнинг мазмун-моҳияти, қабул қилинган қонун ҳужжатлари ва давлат дастурларининг аҳамиятини меҳнаткашларга атрофлича тушунтириш мақсадида ҳар ойда 2 марта «Маърифат соатлари»ни ўтказиб бериш.

6.3. Ўзбекистон Республикасининг “Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида”ги Қонунига биноан ходимлар ва уларнинг оила аъзолари ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғибот қилиш мақсадида тарафлар қуйидагиларни ўз зиммасига оладилар:

6.3.1. Жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланиш учун етарли моддий ва бошқа шароитлар яратиб бериш (махсус спорт хоналарини ажратиш) ҳамда меҳнат жамоасида “ходимлар гимнастикаси” ва “спорт дақиқалари”ни жорий этиш;

6.3.2. Технология, ишлаб чиқариш ва иш шароитларидан келиб чиқиб, ходимларга “ходимлар гимнастикаси” машқларини бажариши учун ҳамда иш вақтига киритиладиган “спорт дақиқалари” учун махсус танаффусларни белгилаш;

6.3.3. Соғлом турмуш тарзи ва оммавий спортни ривожлантириш мақсадида меҳнат жамоаларида фаолият юритаётган ходимга “Спорт тарғиботчиси” қўшимча вазифасини юклаш ва унинг базавий лавозим маошига 20 фоиз миқдорида устама белгилашни йўлга қўйиш;

6.3.4. Иш вақтидан сўнг танланган кунларда (ҳафтада камида бир марта) раҳбар ва барча ходимларнинг жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари (югуриш, стритбол, футбол, бадминтон, волейбол, баскетбол, стол тенниси, сузиш ва бошқалар) билан шуғулланишини ташкил қилиш;

6.3.5. Жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланиш учун етарли шароитлар яратиб бериш ҳамда меҳнат жамоасида ходимлар гимнастикасини жорий этиш;

6.3.6. Жамоат ташкилотлари ва жамғармаларни жалб этган ҳолда, меҳнаткашлар ва уларнинг оила аъзоларини оммавий спортга, турли спорт секциялари, тўғарақларига жалб этиш ҳамда улар ўртасида спартакиадалар ва спорт турлари бўйича мусобақалар уюштириш.

6.3.7. Ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини қизиқишларига кўра спорт тўғарақларига қатнашлари учун имтиёзли чипталар билан таъминлаш;

6.3.8. Корхоналар балансида бўлган спорт иншоатлари, стадионлар ва майдончаларнинг фаолиятини **Корхона** маблағлари ҳисобидан янада ривожлантириш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, жорий ва капитал таъмирлаш, спорт инвентарлари ва жиҳозларни янгилаш;

6.3.9. Акциядорлик жамиятида ойнинг бир шанба кунини “Спорт – саломатлик куни” деб эълон қилиш ва **бошқарув раиси** билан ҳамкорликда ходимларни спорт билан шуғулланишлари учун шароитлар яратиш бўйича

чоралар белгилаш, жисмоний тарбия жамоаларини тузиш ва уларнинг ишени жонлантириш;

6.3.10. Ходимларни спорт кийимлари ҳамда спорт анжомлари билан таъминлаш, уларни спорт тадбирларига кенг жалб этиш;

6.3.11. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг “Жисмоний тарбия ва спорт-соғломлаштириш бошқармаси” унитар корхонаси билан алоқаларни мустаҳкамлаш.

VII. Мулкни хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш соҳасида.

7.1. “Худудий электр тармоқлари” АЖ ва касаба уюшма Республика кенгаши меҳнат жамоалари аъзоларининг ҳуқуқ ва манфаатлари максимал даражада таъминланишини инобатга олган ҳолда Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунлари ва меъёрий ҳужжатларига мувофиқ тармоқ корхоналарини хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш дастурини амалга оширади.

7.2. Акциядорлик жамиятларида овоз берувчи акциялари сони 1% дан кам бўлмаган улушга эга бўлган меҳнат жамоасининг таклифига кўра кузатув кенгаши аъзолигига сайланадиган номзодлар таркибига асосий ишидан озод қилинган касаба уюшма кўмитасининг раислари киритилади.

7.3. Меҳнат жамоасига тегишли бўлган акциялар меҳнат жамоаси умумий йиғилиши томонидан тасдиқланган Низомга асосан тақсимланади.

7.4. Хусусийлаштирилаётган корхона меҳнат жамоаси аъзоларига бериладиган имтиёзлар Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисидаги қонун асосида амалга оширилади.

Акциялар учун ҳақ тўлаш тартибини давлат мулкни тасарруф этишга ваколат берилган орган белгилайди.

VIII. Бўлим. Келишувнинг бажарилишини ташкил қилиш ва назорат қилиш тартиби.

8.1. “Худудий электр тармоқлари” АЖ бошқаруви ва касаба уюшма Республика кенгаши ижроия кўмитаси:

8.1.1. Мазкур келишув ва жамоа шартномаларининг бажарилишини мунтазам равишда назорат қилиб бориш ҳамда юзага келган ижтимоий-иқтисодий муаммоларнинг тезкор ҳал қилинишига эришиш мақсадида корхоналарда доимий фаолият кўрсатувчи икки томонлама меҳнат консультациялари комиссияларининг ташкил қилинишини таъминлайдилар.

8.1.2. Заруриятга қараб, лекин йилда камида бир марта келишувнинг бажарилишини “Худудий электр тармоқлари” АЖ бошқаруви ва касаба уюшма Республика кенгаши ижроия кўмитаси кўшма мажлисларида

муҳокама қилиб боришади, ушбу масала бўйича тармоқ тизимидаги корхоналар раҳбарлар ҳамда масъулларнинг ҳисоботларини эшитадилар.

8.1.3. Келишувда кўзда тутилган тадбирларнинг ўз вақтида бажарилишини назорат қилишади, камчиликлар ва тадбирларни бажармаслик фактлари аниқланганда томонларни хабардор қилади ва камчиликларни бартараф қилиш бўйича тегишли чоралар кўрилишини талаб қиладилар.

8.1.4. Зарурат туғилганда ва фақат ўзаро келишилгандан кейингина ушбу келишувга томонлар олдин қабул қилган мажбуриятларнинг бажарилишига тўсқинлик қилмайдиган кўшимчалар ва ўзгартиришлар киритадилар.

8.2. Келишувни бажаришда томонлар ўртасида юзага келувчи баҳсли масалалар келишув комиссияси томонидан ҳал қилинади.

8.3. Келишувда кўзда тутилган мажбуриятларни бажармаган ёки тўлиқ бажармаган масъул мансабдор шахсларга нисбатан амалдаги қонунчиликда белгиланган тартибда чора кўрилади.

8.4. Томонлар таркибий тузилишида ўзгаришлар ёки қайта тузилишлар юз берган ҳолда тегишли органлар уларнинг ҳуқуқий ворисларини аниқлайдилар ва ворислар ушбу келишувни бажаришга мажбурдирлар.

8.5. Келишувни тузган томонлар уни барча меҳнат жамоаларига ва касаба уюшма органларига етказишни таъминлайдилар.

8.6. Келишувни бажарилиши бўйича жавобгарлик “Худудий электр тармоқлари” АЖ бошқаруви раиси ва касаба уюшма Республика кенгаши раиси ҳамда келишувдаги муайян тадбирлар бажарилиши учун масъул бўлган мансабдор шахслар зиммасига юклатилади.

8.7. Мазкур келишув томонлар имзолаган кундан бошлаб кучга киради ва янги келишув қабул қилингунга қадар амал қилади.

**“Худудий электр тармоқлари”
Акциядорлик жамияти
бошқаруви раиси**

У.М.Мустафоев

**Ўзбекистон энергетика, нефт-газ ва
геология ходимлари касаба уюшма
Республика кенгаши раиси**

Ш.Т.Курбонов

“Худудий электр тармоқлари” акциядорлик жамиятидан

Р.О.Райимов		Бошқарув раисининг ўринбосари, комиссия ҳамраиси
А.А.Аскарлов		Бошқарув раисининг ўринбосари, комиссия аъзоси
Ж.Қ.Намозов		Юриспруденция ва методология хизмати бошлиғи, комиссия аъзоси
В.Х.Примкулов		Марказий бухгалтерия ва молия бошқармаси бошлиғи, комиссия аъзоси
М.Н.Муйдинов		Иқтисодий таҳлил бошқармаси бошлиғи, комиссия аъзоси

Касаба уюшма Республика Кенгашидан:

Ғ.Ю.Хамидов		Республика кенгаши раисининг ўринбосари, комиссия ҳамраиси
Р.П. Джураев		Республика кенгаши ижтимоий химоя бўлими мудири, комиссия аъзоси
Б.У.Абдуллаев		Республика Кенгаши бош меҳнат ҳуқуқ инспектори
З.И.Ибрагимова		Республика кенгаши молия бўлими мудири, комиссия аъзоси
С.С.Саидмахмудов		Республика кенгаши бош меҳнат техник, комиссия аъзоси